

eul_wid: qwm-at

Ἀριστείδης ὁ ῥήτωρ · Aristides the Orator

To Demosthenes-Exemption

Πρὸς Δημοσθένη περὶ ἀτελείας

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Ἀττικίζουσα [Atticizing](#)
Domain: Ῥητορική [Oratory](#)
Format: Λόγος [Oration](#)

- ¹ Πάντα μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔγωγ' ἂν ὥμην ἢ Δημοσθένη ποτὲ τουτονὶ πρὸς τοσοῦτον ἀπονοίας καὶ τοῦ μὴ καλῶς ἔχοντος ἦκειν ὡς καὶ ἀτελείας ἔνεχ' ἡμῖν συμβεβουλευκέναι προῆχθαι, καὶ τοῦτο πολλοῦ τινος εἶναι φάναι, καὶ φέρειν εἰς δόξαν τοῖς δοῦσιν οὐχ ἥττον ἢ τοῖς λαβοῦσιν· οἷς καὶ εἴ τις ἄλλος ἐγχειρεῖν ἡξίου, τοῦτον αὐτὸν πρῶτον ἔδει παντὶ σθένει διακωλύειν πειρᾶσθαι, οὐ μόνον ὅτι τῶν ἀλυσιτελῶν τοῦτ' ἐστὶ καθάπαξ τῇ πόλει, ὡς προϊόντος ἐπιδείξω τοῦ λόγου· —ὁ δὲ πᾶν τὸνναντίον αὐτῇ καὶ βούλεται καὶ συνεύχεται, καὶ οὕτω τὸν ἀεὶ πολιτεύεται χρόνον ὡς καὶ πεπεῖσθαι λέγειν περὶ αὐτοῦ μὴ ἂν ἓνα μηδένα τῶν πάντων τὰ τοιαῦτα δόξαι βελτίω, καὶ οὐ λέγειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις δεικνύναι· —ἀλλ' ὅτι καὶ μεγίστη τις ἐντεῦθεν γένοιτ' ἂν τοῖς πράγμασι βλάβη, εἰ τοῦθ' ἐξῆς διὰ πάντων χωρήσει. ^[5]
- ² νῦν δὲ οἷς τὰ τοιαῦτα συνηγορεῖ, καὶ οἷς πλείω τούτων ἢ πάντων ὧν πώποτ' εἶπεν ἢ συνεβούλευσε λόγον ποιεῖται, δυοῖν θάτερον λογίζεσθαι δίδωσιν, ἢ 'κεῖνα μὴ καλῶς εἰρηκέναι ἢ ταῦτ' οὐκ ὀρθῶς ἐψηφίσθαι· μᾶλλον δὲ εἰ μὲν ὀρθῶς ταῦτ' ἔχει, κόμπος ἐκεῖνα καὶ οὐδὲν ὑγίης, εἰ δ' ἐκ τῶν ἔργων ἐκείνοις ἢ πίστις, καὶ οὐδ' ἂν εἷς ἐξ ὧν, ὦ Δημόσθενες, ἔπραξας φήσαι μὴ οὐ ταῦτα προσηκόντως εἰρησθαι, εὐδηλον πάντως ὡς ἔξω λόγου τὰ τοιαῦτ' ἐσπουδάκεις, καὶ πρὶν ὑφ' ὅτουοῦν ἐληλέγχθαι, κατ' αὐτὸς σαυτοῦ ταυτηνὴ φέρεις τὴν ψῆφον. Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐχ οὕτω δεινὸν εἶναι τοῦτον ἡξίου ὡς τοῦ βούλεσθαι τισιν ἔνεκα καταθέσθαι χάριν τῇ πόλει λυμαίνεσθαι, μηδὲ τῶν πρὸς ταύτην δικαίων μείζω τὰ τούτων ποιεῖσθαι, μηδὲ βοηθεῖν τούτοις οἰόμενον δεῖν ἔπειτ' αὐτῇ πολεμεῖν, ἀλλ' ὁ μέλλει κοινῇ συνοίσειν, τοῦθ' ὡς ἔθος αὐτῷ καὶ διανοεῖσθαι καὶ πράττειν ἀεὶ. ὅπου γὰρ καὶ τῶν ὡς ἀληθῶς ἡμῖν συμφερόντων ἔσθ' ὅτε, μᾶλλον δ' ἐν τῷ καθάπαξ, δι' αὐτὴν ταύτην ὑπερορῶμεν, πῶς οὐκ ἀλογία σαφὴς ἐτέρῳ τῷ κατ' αὐτῆς χαρίζεσθαι; ὁ δὲ τοσοῦτον ἐδέησε τοῦ ταῦτ' ἤδη πράττειν αἰρεῖσθαι, ὥσθ' ὅσον πρόσθεν χρηστὸς ἦν καὶ δημοτικὸς καὶ τῆς πολιτείας ἀκριβὴς σπουδαστής, τοσοῦτον νῦν ἐξέστη τῆς ὑποθέσεως, καὶ τὸνναντίον ἢ πρόσθεν τοῖς πράγμασι χρῆται οὐχ ἂν τῇ πόλει συμφέρει, ἀλλ' ἂν τῷ Χαβρίου παιδί, ἢ εἰ βούλεσθε, οἱ αὐτῷ—τὴν γὰρ δὴ τούτου μητέρα μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν αὐτὸς γεγαμήκει— ταῦθ' ἡμᾶς πείθειν ἐθέλων, μονονουχὶ ταῦτ' ἐν τούτοις βοῶν, ὡς οὐδένα ποιοῦμαι τῆς πόλεως λόγον, ἀλλὰ λῆρος πάντ' ἐμοὶ πρὸς τὸ γένος. ^[30]

ἀμέλει καὶ ὃν ἐξ ἀρχῆς ἔδει κεῖσθαι τῇ πόλει νόμον, μηδένα τῶν πολιτῶν ἀτελῆ μήτ' εἶναι μήτ' ἂν γενέσθαι, τοῦτον ἤδη καλῶς ὑπὸ Λεπτίνου τεθέντα, ὡς καὶ πάντων τῶν εὖ φρονούντων, ὡς εἰκὸς, αὐτὸν ἐπαινούντων, καὶ πάνυ τοι συνηδομένων αὐτῷ τε καὶ τῷ νόμῳ, τῷ μὲν τῆς κοινῆς ὠφελείας, τῷ δὲ τοῦ πρόνοιαν ταυτησί πεποιῆσθαι, μόνος οὗτος, ἦν εὖ πάθωμεν ὡς ἔοικε δυσχεραίνων, ἀντὶ τοῦ συγκροτεῖν αὐτὸν καὶ θαυμάζειν καὶ ὅπως εἰς αἰὶ κύριος ἔσται παρασκευάζειν. ὁ δὲ καὶ ὅπως ἄκυρος ἔσται πάντα ποιεῖ· οὐ τὸ συμφέρον, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀγνοῶν· τίς γὰρ τούτου τὰ τοιαῦτα δεινότερος; ἀλλ' ὅπως εἰς τὴν πατρίαν ἀτέλειαν καὶ αὐθις ἐγκαταστήσῃ Κτήσιππον, οὐκ εἰδὼς ὡς ἐν μὲν τῷ τὴν πόλιν εὖ πράττειν καὶ αὐτὸν εὖ πράττειν ἀνάγκη, ἐν δὲ τῷ τὸν μὲν νῦν εὖ ἔχειν ἐθέλῃν, τὴν δὲ μὴ, καὶ αὐτὸν ὅσον οὐκ ἤδη τῶν αὐτῶν πεπειραῖσθαι. Ἔτι τοίνυν εἰ μὲν, ὦ Δημόσθενες, οὐκ εὖ ἔχειν ὁ νόμος ἐδόκει οὐδὲ τοῦ γιγνομένου διὰ πάντων τυγχάνειν, ἀλλὰ φλυαρίαν ταῦτ' εἶναι καὶ οὐδὲν ὑγιές, αὐτόν σε πρῶτον ἐχρῆν εἰς μέσον παριόντα διακωλύειν τοῦτον, αἰτιάσθαι, παρανόμων γράφεσθαι, οὐ τούτους ἢ 'κείνους ἐξ ἀφανοῦς καθιέντα δι' αὐτῶν ἐλέγχειν τοῦτον πειραῖσθαι, καὶ κατὰ τοῦδε σφίσι συνηγορεῖν. σοὶ γὰρ, εἴπερ τῷ, τὰ τοιαῦτα μάλιστα μέλει. οἷς δὲ τότε μὲν σιγᾶν ᾧου δεῖν, νυνὶ δὲ μετ' αὐτῶν αὐτὸν διαβάλλειν, ἀμφοτέρω βεβαιοῖς, τόν τε νόμον ὡς κάλλιστα ἔχειν, αὐτόν τε σε μάτην κατ' αὐτοῦ κεκινήσθαι· ὅς γε καὶ ἴνα μὴ τοῦ μὲν Κτησίππου μόνου δόξας ἀντιποιεῖσθαι, τὸ δὲ τῆς πόλεως παρὰ φᾶλλον ποιεῖσθαι, εἴτα πρὸς τῷ μηδὲν ὧν βούλει κατωρθωκέναι καὶ ὧν μὴ βούλει, τούτων αἴτιος αὐτῷ κατασταίης, τὸν δῆμον εἰς ὀργὴν κεκινήκως, ταῦτ' οὖν δεδιὼς δεινότατα πάντων ἐξεῦρες, ὅπως καὶ τὴν ὑπόνοιαν ταύτην εὐχερῶς ἀποκρούσῃ καὶ πρὸς ἃ δεῖται τῷ Χαβρίου συνάρῃ· πρῶτα μὲν ὡς μάλιστα τῇ πόλει συμφέρειν τὴν ἀτέλειαν φήσας καὶ τούτοις τὸν ἀκροατὴν ὑφελόμενος, ἔπειτα τούτου μνησθεῖς. ^[5]

4 καίτοι ὅταν οὐ θαρρούντως οὐδ' ἐλευθέρως, ἀλλὰ δεδιότως τε καὶ ὑπούλως καὶ μετὰ τοῦ πάνυ τοι λανθάνειν ἐθέλῃν ἐπὶ ταῦτα χωρῆς, ἔοικας ὧν λέγεις πρῶτος αὐτὸς ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ μισεῖν καὶ διὰ τοῦθ' οὕτως σχηματίζειν τε καὶ προάγειν τὸν λόγον. ἀλλὰ μὴν εἰ κατηγοροῦντος καὶ συκοφαντοῦντος ταύτην ἅπαντες ἴσμεν διαφορὰν, τὸ τὸν μὲν τὰ οὐκ ὄντα συμπλάττειν, τὸν δὲ τοῖς οὕσι κακοῖς ἢ φαινομένοις ἐπιπηδᾶν, καὶ τὸν μὲν, εἰ καὶ μὴ δικαίως, ἀλλ' οὖν ἔσθ' ὅτ' ἀξιοῦμεν συγγνώμης, τῷ μηδὲν οἴκοθεν καὶ παρ' ἑαυτοῦ συντιθέναι, ἀλλὰ τοῖς οὕσι κεκρῆσθαι, τῷ δὲ ἀπρόσωπος ἢ κακία, ποτέρας βούλει μερίδος θησόμεθα σέ; πότερον τῆς μετρίας καὶ παραίτησιν δεχομένης, ἢ τῆς φαυλοτάτης τε καὶ κακίστης καὶ παντὸς μίσους ἀξίας, ἢ καὶ ἀμφοτέρων ὁμοῦ, ὡς ἔγωγε οἶμαι καὶ νῦν ἀποδείξω; οἷς μὲν γὰρ τὸν νόμον, ὃν μάλιστα θαυμάζειν ἐχρῆν διὰ τὸ τῇ πόλει συμφέρειν, τοῦτον ὡς μηδενὸς ἄξιον διαγράφειν ἐθέλεις, κακίζων καὶ κατατρέχων καὶ μηδενὸς τινος κατ' αὐτοῦ φειδόμενος ῥήματος, οὐ μόνον κατηγορῶν, ἀλλὰ καὶ βασκάνων δόξαν λαμβάνεις. Ὅτι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ συκοφαντῶν οἷς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου κέχρηται δείκνυται αἰσχυνοίμην ἂν ἑμαυτὸν εἰ τοῦτ' ἀποδεικνύναι διὰ πλείστου πειρώμην. αὐτὰ γὰρ ταῦτ' ἐστὶ καὶ συκοφαντία περιφανῆς καὶ ἀπόδειξις ἐναργῆς τοῦ μηδὲν συκοφαντίας ἐλλείπειν. ^[30]

5 ἃ γὰρ οὐκ ἂν οὐτ' ἐνεθυμήθη Λεπτίνης οὐτ' εἰ κατὰ νοῦν ἔσχε δοκεῖ μοί ποτ' ἂν εἰρηκέναι, ὡς οὐχ ἱκανὰ πρὸς ὃ βούλοιτο δρᾶσαι, ταῦθ' οὗτος, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς ἂν ἀτεχνῶς εἰρηκότος κατηγορεῖ, ταυτόν τι ποιῶν ὥσπερ ἂν εἴ τις πρὸς ἀνταγωνιστὴν ἰσχυρὸν καὶ ἄμαχον ἔχων, φαρμάκοις ἀνελεῖν τοῦτον ἠξίου, ὅτι μὴ χερσὶν οἷός τ' ἦν· καὶ σὺ τοίνυν αὐτὸς οὐκ ἔχων ἄλλως ἐξελέγξαι τὸν νόμον πλάττεις αἰτίας διὰ κενῆς, τὰ μὲν αὐτὸς κακουργῶν καὶ πονηρευόμενος, ἔστι δ' ἃ καὶ παρ' αὐτὸς σαυτοῦ συντιθεῖς καὶ συρράπτων. οὐκοῦν θάτερον τούτων ἡμῖν εἰκάζειν παρέχεις, ἢ μὴδ' ὁπωσιοῦν ἐντυχεῖν τῷ βιβλίῳ, ἢ, εἴ μοι δίδως εἰπεῖν, ἐντετυχηκῶς καὶ θαυμάσας τὸ τῶν βασκαίνοντων καὶ αὐτὸς πεπονθέναι, ἐκστῆναί πως ὑπὸ λύπης σαυτοῦ,

ὅτι σοι πρᾶγμα πάλαι προσῆκον Λεπτίνης ἤδη παραλαβὼν ἤνυσεν, ὥστε μηδὲ καθαρῶς ἐντεῦθεν τοῦ νόμου μεμνήσθαι δύνασθαι. εἰ γὰρ ὁ μὲν τοῦ μὴ παντάπασιν ἂν ἐπιλελοιπέναι τὰς λειτουργίας τὴν πόλιν, τούτου χάριν ἐγεγράφει τὸν νόμον, ὁρῶν ὑπὸ πλήθους ἀτελειῶν ταυτασί σπανιζούσας καὶ τὴν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν ὥσπερ ἐντεῦθεν ὑποδιδοῦσαν, ὁ δὲ τοῦθ' ἐκὼν σιωπῶν, φάσκει δὲ διὰ τινὰς ἀναξίους εὐρομένους ἀτέλειαν ταυτὶ νενομίσθαι, πῶς οὐχ ὁ λέγω συνίστησι; πῶς δὲ οὐκ αὐτὸς ἐξελέγχεται μήτε τὰ ὄντα λέγων καὶ προσέθ' ἡμᾶς ὥσπερ τινὰς παῖδας φενακίζειν ἐπιχειρῶν; Καὶ ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἀληθὲς λέγει δῆλον ἔκ τε ὧν ἔφην καὶ οἷς αὐτὸς τὸν Λεπτίνην εἰσάγει οὐ ταῦτ' εἰρηκότα, ἀλλ' ὡς ἔοικεν εἰσέπειτ' ἐροῦντα. φησὶ γοῦν „Ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ' ὅτι Λεπτίνης, κἂν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγη, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ, φήσκει δ' ἀναξίους τινὰς ἀνθρώπους εὐρομένους ἀτέλειαν ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας, καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. [30]

- 6 “ ὁρᾶτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἐπαγγέλλεται τοῦτον ταῦτ' ἐρεῖν καὶ τούτῳ πλείστῳ χρῆσθαι τῷ λόγῳ. οὐκ ἀλόγως γε μὴν οὐδὲ τὸ τῶν ἀναξίων ἐμνήσθη, ἀλλὰ μετὰ πάνυ τοι πονηροτάτης τῆς γνώμης, ἵνα τῶν ἀναξίων ἀτελείας ἐκβεβλημένων ταύτης ἀξιοχρεως Κτήσιππος δόξη, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ διὰ τὸν πατέρα Χαβρίαν. ἀλλ' εἰς κενὸν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ τῆς ἐπινοίας τάνδρῃ, καὶ οὐδὲν ἔσται πλέον ταῦτ' αὐτῷ τεχνωμένῳ, ὑμῶν τὰ δίκαια ποιούντων καὶ ἃ μάλιστα τῇ πόλει προσῆκε καὶ προσέτι τοὺς τάληθ' διαστρέφειν ἐπιχειροῦντας μισούντων. ἐπεὶ τοι καὶ αὐτὸς τοσούτου δέω τούτοις πεπεῖσθαι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν ὡς πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτ' ὀρθῶς ἔχειν νομίζειν. ἄνευ γὰρ τοῦ ταῦτ' αὐτὸν, ὡς ἔφην, πεπραγματεῦσθαι καὶ τὴν αἰτίαν Κτήσιππον εἶναι, οὐδὲ τὸ τῶν ἀναξίων ὅλως ἔχω γινώσκειν ὡς εἰς καιρὸν εἰρημένον καὶ τῶν πραγμάτων ἀξίως, κἂν ὅτι μάλιστ' αὐτὸς τούτοις ἐπιχειρῇ. εἰ μὲν γὰρ ἐξέτασις προῦκειτο γένους καὶ μόνους ἔδει τοὺς εὖ γεγονότας τιμᾶσθαι, καλῶς ἂν εἶχε τοὺς εὖ πεισομένους φυλοκρινεῖν· εἰ δ' ἀπλῶς εὖ πάσχειν ἀνάγκη τοὺς εὖ πεποηκότας, καὶ τῆς ἀρετῆς οὗτος μισθός, ἀτέλειαν δὲ οὐδὲν ἕτερον ἴσμεν ἀλλ' ἢ κατωρθωμένων ἀντίδοσιν, οὐχ ὁρῶ τίς ἔχει λόγον ἀναξίων τε καὶ μὴ μνημονεύειν, ἔνθα πάντας ἀνάγκη κατ' αὐτὸ δὴ τοῦθ' ὁμοίως τιμᾶσθαι, κἂν φαῦλός τις ὢν τύχη καὶ τῆς κάτω φρατρίας κἂν εἰς Κόδρον ἀνήκων. τί γὰρ Ἀχιλλεὺς μᾶλλον Θεοσίτου πρὸς τὸ τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων φέρεσθαι χάριν, ἂν ἐξ ἴσης ἅμφω τοὺς Τρῶας ἔλωσιν; [ἐπειδὴ ὁ μὲν ἐκ θεῶν, ὁ δ' οὐ τοιοῦτος.] Χωρὶς δὲ τούτων εἰ τοῖς ἀξίοις μόνοις ἀτελείας μετέσται, οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον καθ' ἡμῶν αὐτῶν ἔσται. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδένες, εὖ οἶδα, τῶν πάντων ἔτ' ἀξιώσουσι λειτουργεῖν καὶ τὰς ἀναγκαίας εἰσφοράς, ὡς νόμος, εἰσφέρειν, ἀλλὰ φυγῇ τὰ πράγματα φεύγονται, οἱ μὲν ἀτελεῖς δι' αὐτὸ τοῦτο, οἱ δὲ μὴ τούτου τυχόντες διὰ τὸ μηδὲ τυχεῖν ἂν ὅλως ἐξεῖναι. [5]

- 7 κἀντεῦθεν τοῖς μὲν βασκανία τις πρὸς ἐκείνους ἔσται καὶ φθόνος καὶ δυσμεναίνειν αἰεὶ καὶ πάντα τρόπον μισεῖν· τῇ πόλει δὲ, ἵνα μηδὲν δυσχερὲς εἴπω, τὸ μένειν ἐπὶ ταυτοῦ καὶ μὴ πρὸς ἐπίδοσιν ἄγειν διὰ τὴν τούτων ἀργίαν καὶ ἔριν. ἔπειτ' εἰ καὶ τινες λειτουργοῦντες ἔσονται· οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ μηδὲν ἐξ ἀτελείας εἰργόμενοι· ὅτι μὲν μικρά τις ἔσται καὶ φαύλη καὶ τοῦ μηδενὸς ὡς εἰπεῖν ἀξία ἢ παρὰ τούτων αὕτη συντέλεια καὶ σπουδὴ οὐδεὶς ἄγνοεῖ. πλὴν ἔστω γ', εἰ βούλεσθε, καλὴ τε καὶ πρέπουσα καὶ τοῖς πράγμασιν ἀποχρῶσα· πότερον οὖν τῇ πόλει κάλλιον καὶ λυσιτελέστερον καὶ πρὸς αὔξησιν μᾶλλον λειτουργοῦντας ἅπαντας ἴσχειν ἢ τινάς; καὶ κοινῆς καὶ δαψιλοῦς ἀπολαύειν προνοίας ἢ μετρίων δὴ τινων τυγχάνειν τῶν σπουδαστῶν; καὶ βελτιόνων τε καὶ χειρόνων ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον χειρόνων; καὶ πότερον ἐπαινέτας τοὺς ἄλλους πάντας ἢ μεμφομένους κεκτῆσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι καὶ τοὺς βαρβάρους αὐτοὺς εἰκότως ἂν ἡμῖν νεμεσῆσαι, ὅτι διπλοῦ κέρδους ἀπλοῦν ἀνθελόμεθα, καὶ δέον εὖ πράττειν κατ' ἅμφω, οἱ δ' ἀπὸ μέρους ῥήθημεν δεῖν. τὸ μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς μὲν ἀτελεῖς εἶναι, τοὺς δὲ μὴ, ὡς οὐ μόνον οὐδενὸς ὢν ἄνω καὶ κάτω διεξέεισι Δημοσθένης, ἀλλ' ὢν ἐμοῦ

λέγοντος ἠκούσατ' ἀρτίως, αἰτιώτατον ἔσται τῇ πόλει πάντας ὑμᾶς ἀκριβῶς οἶμαι πεπεῖσθαι, ἀγχίνους τε ὄντας καὶ πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου καὶ συμφέροντος κρίσιν οἴκοθεν καὶ παρὰ τῆς φύσεως παρεσκευασμένους. τὸ δὲ μηδὲνα τῶν πάντων ἀτελεῖ κατὰ τὸν νόμον μήτε νῦν εἶναι μήτ' εἰσαυθις ἂν ταῦτ' ἔχειν ἐξεῖναι, τοῦτ' οὖν οὕτω πολλοῦ τινοῦ ἄξιον καὶ γέμον ἐλπίδων καὶ πάσῃ πόλει καὶ πολιτεία διαφερόντως προσῆκον, ὡς τοὺς μὲν ἄλλους νόμους τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν ἰδίᾳ διαφερόντων ἐκάστω, τοὺς δὲ δημοτελεῖς τινας εἶναι συμβαίνειν, μόνον δὲ τοῦτον ἡμῖν κοινότατον καὶ λυσιτελέστατον καὶ διαρκῆ καὶ βεβαίαν καὶ διὰ πάντων ἤκουσαν τὴν ὠφέλειαν ὡς μάλιστα παρεχόμενον· στρατεύεσθαι γοῦν καὶ τριηραρχεῖν καὶ πρεσβείας τὸ μὲν πέμπειν, τὸ δὲ δέχεσθαι, καὶ προσέτι συμμάχοις χρησθαι, σπένδεσθαι πολεμίοις, ἀμύνεσθαι πολεμίους, τῶν οἰκείων ἀντιποιεῖσθαι καὶ σώζειν, καὶ νῆ Δία γε ταῦτα φρονεῖν πρὸς ἀλλήλους καὶ πάντας ἐν εἶναι τὴν γνῶμην, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν ὣν δεῖ πόλει τοσῆδε καὶ τοσοῦτων ἐθνῶν καὶ νήσων ἐπιστατούσῃ, πάντα ταῦθ' ἐτοίμως καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος καὶ βουλευέσθαι καὶ ποιεῖν, ἐξ ἧρ' ἡμῖν τούτου τοῦ νόμου μετὰ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς ῥοπὴν κάλλισθ' ὑπάρξει· καὶ τοῦθ' ὡς ἂν οἴός τε ὦ πειράσομαι δεῖξαι καὶ πᾶσι ποιῆσαι καταφανές, ἵνα ἀκριβῶς εἰδῆτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ γνῶτε ὅσον τῷ νόμῳ τοῦ βελτίστου περίεστι καὶ ὡς, εἴπερ τις ἀνθρώπων, Λεπτίνης δημοτικὸς καὶ περὶ τὴν πόλιν χρηστός. ^[15]

⁸ Πᾶσα τοίνυν πολιτεία καὶ δυναστεία καὶ ὅλως οἱ τῶν ἀνθρώπων καθ' ἓνα οὐκ εἴ τι πράξουσι μόνον σκοποῦσιν, ἀλλ' εἰ συμφέρον τοῦτ' αὐτοῖς ἔσται, καὶ διὰ πάντων ὡς εἰπεῖν πρὸς αὐτῶν. βούλονται μὲν γὰρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μάλα βούλονται καὶ τοῦ δικαίου τυγχάνειν ἐν τούτοις καὶ μηδὲν ἐλλείπειν τούτου τοῦ μέρους, ὡς μόνην ταύτην οὔσαν πρᾶξιν ἀρίστην· ἂν δ' ἄρ' ἀμφοτέρω μὴ ἐξῇ, καὶ δίκαια πράττειν καὶ συμφέροντα αὐτοῖς, οἱ δ' αἰροῦνται συμφέροντα μᾶλλον ἢ δίκαια πράττειν. μᾶλλον δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν πράττειν οἴονται δεῖν, ὅταν ἂ μέλλουσι πράττειν ἢ μὴ συμφέρονθ' αὐτοῖς αἰσθωνται ταῦτ' εἶναι ἢ κατὰ σφῶν αὐτῶν. τὸ μὲν γὰρ μανία σαφές, ἐκόντα τινὰ καθ' αὐτοῦ πράττειν αἰρεῖσθαι· τὸ δ' ὡς ἀληθῶς κουφότητος καὶ ἀνοίας καὶ τῆς περὶ τὸν Μαργίτην, ὡς εἰπεῖν, συμμορίας, εἰκὴ πονεῖν καὶ πράττειν διὰ κενῆς καὶ εἰς οὐδὲν δέον. Λεπτίνης τοίνυν οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ συμφέροντα καὶ προσέτ' αἴτιον τῇ πόλει δόξης εἰσήνεγκε νόμον, τῶν μὲν ἐξ ἀρχῆς καὶ πάλαι κειμένων οὐδὲν ἐλάττω, εἰ μὴ καὶ μείζω, ὅσον οὐκ εἶνοι παρεῖσαν οὗτος ἐξεῦρε καὶ διωρθώσατο· ἄξιον δὲ οὐ παρὰ τοῖς τῆς Ἀθηνᾶς τροφίμοις μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἀνθρώποις εὐδοκιμεῖν· δίκαιον μὲν ἀνθ' ὧν κοινῇ πάντας λειτουργεῖν ἀναγκάζει, ὅπερ ἐστὶ δημοκρατουμένων ὡς ἀληθῶς καὶ τὴν ἰσότητά διὰ πάντων τιμώντων, ἀλλὰ μὴ δι' ἀτελείας τὴν ἀναγκαίαν καὶ δημοτελεῖ ταύτην εἰσφορὰν παραιτεῖσθαι, ὥπερ δεδιότας μὴ δόξωμεν εὖ ποιεῖν τὴν ἡμῶν αὐτῶν. ^[10]

⁹ καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον καὶ τοῦ δικαίως ἔχοντος πόρρω τῶν μὲν παρ' αὐτῆς ἀγαθῶν ἐξ ἴσης ἡμᾶς ἀπολαύειν ἔχειν, ἡμᾶς δ' οὐκ ἐξ ἴσου τὰ πρὸς αὐτὴν διακεῖσθαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν λειτουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ; καὶ παραπλησίους ἀλλήλοις ὄντας τῇ πρὸς ταύτην εὐνοίᾳ, ἐνταῦθα μόνον τὴν ἰσότητά φεύγειν; καὶ πολέμου μὲν ἐπιόντος πάντας ὑπὲρ αὐτῆς κινδυνεύειν αἰρεῖσθαι καὶ τῆς αὐτῆς ἔχεσθαι προθυμίας, ἐν δὲ τοῖς ἐλάττωσι τῶν πραγμάτων καὶ κίνδυνον μὲν οὐδ' ὄντιν οὐδὲ πόνον, ὠφέλειαν δ' ὅτι πλείστην τῇ πόλει καὶ ἡμῖν προξενούσιν, ἔπειτα πολίτας ὡς εἰπεῖν ἐξ ἡμισείας ὁρᾶσθαι; συμφέροντα δὲ μὴ μόνον τῷ συστάσει ἀτεχνῶς πολιτειῶν τὰς λειτουργίας εἶναι καὶ θαυμαστάς καὶ μεγίστας πρὸς ἐπίδοσιν ἀφορμὰς, ἀλλὰ καὶ ὅτι μηδενὸς μὲν ἀτελοῦς ὄντος, ὡς ἔφην, πάντες λειτουργήσουσιν, ἐὰν δὲ ἀτελείας μετέχωσι τινές, οὐδὲ εἷς. εἰ τοίνυν ὧ μὲν χεῖρω τὰ τῆς πόλεως εἶναι συμβαίνει καὶ πρὸς φθορὰν αὐτῇ μᾶλλον ἢ δόξαν ἑτέροις, τοῦτο τοῦ μηδενὸς ἄξιον χρησθαι, ὃ δὲ μείζω ταύτην ἐπιφανῶς καὶ βελτίω ποιεῖ καὶ τοῖς ἅπασιν εὐθenoῦσαν, τοῦτ' ἀνάγκη πᾶσα περὶ πάνυ τοι πολλοῦ πεποιῆσθαι, εἴ γ' ἡμῶν αὐτῶν λόγος ἡμῖν οὗτ' ἀτελεῖς τινας εἶναι τὸ παράπαν προσῆκεν, ὡς οὐ

μικράν ταύτην οὔσαν τοῖς πράγμασι βλάβην, ὃ τε νόμος οὕτω διὰ πάντων ἡμῖν συμφορώτατος ὦν, ὡς ἐξ Ἀπόλλωνος ἤκων, δίκαιος ἂν εἴη μετὰ παντὸς νοῦ συγκεχωρηκός κύριος εἶναι καὶ τοῖς πᾶσι κρατεῖν. ^[30]

10 Χωρὶς δὲ τούτων ἐκ μὲν ἀτελείας οὐδ' ὅτιοῦν ἔνεστι κέρδος τῇ πόλει, πλὴν τοῦ χάριν ἔχειν ἐντεῦθεν ἀποδιδόναι· ἀλλ' οἱ ταύτην εἰληφότες τρυφῶσιν, αἱ δὲ λειτουργίαι αὐτῇ τε ταύτῃ τὰ μέγιστα πάντων λυσιτελοῦσιν, ἐξ ὧν αὖξεται συγκροτοῦσαι, τοῖς τε δρῶσιν αὐτοῖς ἰδίαν παρέχουσι δόξαν τὴν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκούσης σπουδῇ. καὶ μὴν εὐεργέτας μὲν ἔστι καὶ ἄλλως ἀμείβεσθαι, πόλιν δὲ δίχα λειτουργιῶν σωζομένην οὐδ' ἐν τοῖς μύθοις ἐγνώκειν. ἀλλὰ κἂν ἥρως οἰκήτορας ἴσχη, κἂν τὴν ἀγαθὴν τύχην συναιρομένην, οὐδὲν αὐτῇ πλεον ἔσται μὴ ταυτησὶ τῆς ξυμμαχίας ἐνούσης. εἰ γὰρ μήτε δημαγωγεῖν δεῖ μήτε στρατεύεσθαι μήτε τριηραρχεῖν μήτε μηδὲν τῶν πάντων ποιεῖν ἢ λειτουργιῶν μὲν ἔστιν εἶδη, συστάσεις δ' ὡς ἀληθῶς τῶν πόλεων, οὐδὲν ἀλλ' ἢ σώματι δόξομεν εἰσκέειν χειρῶν τε καὶ ποδῶν καὶ προσέτ' αἰσθήσεων ἀποροῦντι. ὃ γὰρ πάντα ταῦτ' ἔστ' ἐκείνῳ, τοῦτο τῇ πόλει τὸ δι' ὧν ἔφην ὑπηρετεῖσθαι. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ μηδ' εἰσιτισθῶν μὲν τὸ παράπαν ἐλείπεθ' ἕτερος ἀποδόσεως τρόπος, ἀλλ' εἰς ἀτέλειαν πάντ' ἦγε, καὶ τοῦτ' ἦν μόνον γέρας τοῖς εὖ πάσχειν ἀξίοις ὧν ἔνεχ' ὑπὲρ ἡμῶν προτεθύμηνται, βεβλάσθαι δ' ἂν οὐ μικρῶς ἐντεῦθεν ἢ πόλις ἐδόκει, οὐδ' οὕτως ἂν μοι δοκοῦμεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ τοιαῦτ' ἀνασχέσθαι, οὐδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα χάριν αἵτιοι ζημίας καθεστάναι τῇ πόλει, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς δικαίων καὶ τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος πάντα θέμενοι λόγον τὸ κατ' αὐτοὺς τούτους εἰκότως ἔἶσαι, ἱκανὴν ἔχοντας χάριν τὸ πόλεως τοιαύτης εὐεργέτας φανῆναι· ἐπεὶ καὶ οὕτω τιμᾶσθαι μᾶλλον περίεστ' αὐτοῖς, τῷ δοκεῖν μὴ τὴν ἀρετὴν ὥσπερ ὦνιον πεποιῆσθαι, μηδ' ὅτουοῦν ἐτέρου, ἀλλὰ μεγαλοψυχίας ἔνεκα τῆς αὐτῶν καὶ τῆς πρὸς τὴν πόλιν εὐνοίας ταῦτ' ἐνδεδεῖσθαι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου Θεμιστοκλεῖ τῷ Νεοκλέους ὑπῆρξε καὶ Πausanίᾳ τῷ Κλεομβρότου, καὶ ἔτι πρὸ τούτων τῷ γ' Εὐφορίωνος Κυναιγείρῳ καὶ Καλλιμάχῳ τῷ Πολεμάρχῳ· οὗτοι γὰρ πάντες οὔτε πρὶν ἦφθαι τῆς μάχης πρὸς ἀριστείων μέγεθος ἀφεορακότες ἐθάρρησαν τὸν ἀγῶνα οὗτ', ἐπεὶ μηκέτ' εἶναι κινδυνεύουσαν διεσώσαντο τὴν Ἑλλάδα, ἔτυχον ὧνπερ εἰκός, ἀλλ' ἀποχρῶσάν σφισιν αὐτοῖς ὦντο δόξαν τό τε μείζω στεφάνων εἰργάσθαι τό τε δι' αὐτῶν τὴν Ἑλλάδα σεσῶσθαι. ^[10]

11 Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ δοίμεν εἶναι τι παρ' ἀτελείᾳ συμφέρον, ὡς ἔγωγ' οὐκ οἶμαι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐχ ὅσον ἐκ λειτουργίας, οὐδ' ὥστε καὶ παραβεβλήσθαι, οὐδ' ἐγγύς. ἔπειτα τὸ μὲν εἰς πᾶσαν ἥκει τὴν πόλιν, τὸ δ' εἰς ὀλίγους δὴ τινάς. καὶ τὸ μὲν ἥκιστ' ἂν λυμῆναιτο παροφθὲν, ἐκ δὲ τῶν μὴ λειτουργούντων τὰ μέγιστ' ἂν αἱ πόλεις βλαφθεῖεν. καὶ νῆ Δία γε τὸ μὲν ταυταισὶ ξυνυπέστη· ἅμα γὰρ πόλις, ἅμα καὶ λειτουργεῖν· μᾶλλον δὲ ἦν ἀκριβῶς ἐξετάσης, εὐρήσεις καὶ τὸ τὰς πόλεις ἐξ ἀρχῆς γεγενῆσθαι λειτουργίαν ἄντικρυς οὔσαν καὶ οἷόν τινα κοινήν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ συστάσει τῆς οἰκουμένης δῆπουθεν εἰσφοράν· ἀτέλεια δὲ τισιν ὕστερον κατὰ τὸ τῆς γνώμης ἐπινενόηται δόξαν, ὥσπερ τι φιλοτιμίας φάρμακον. ὅσον δὲ καὶ μέγιστον καὶ ἀναγκαιότατον τοῦτο καὶ τοῖς ἅπασιν ὑπεραῖρον, τοσοῦτον δεῖ καὶ ἡμᾶς παντὸς μᾶλλον προστίθεσθαι καὶ σεμνύνειν. καὶ μὴν εἰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνα πλείονος ἄξια καὶ τούτοις ἐπαίνων διαφερόντως προσῆκεν ὧν ἡγεμόνες θεοὶ, οὐκ ἂν φθάνοιμεν εὖ ἴσθαι τὸ λειτουργεῖν ὅτου τις ἂν εἴποι μείζον τιθέντες. μὴ γὰρ οὖν οἴεσθε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥσπερ τὰ ἄλλα καὶ τοῦθ' ἡμῖν ἐξευρησθαι μηδ' ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν ἐσχηκέναι, ἀλλ' εἴπερ τι παρ' ἀνθρώποις διοπετές, καὶ τοῦτ' ἐκεῖθεν ἀφῖχθαι· εἴπερ οἱ τῶν ὄλων κύριοι θεοὶ τε καὶ δαίμονες οὐ μόνον οἷς τὸ πᾶν ἐξ ἀρχῆς ὑπεστήσαντο, μεγάλην καὶ θαυμαστήν τινα ταύτην εἰσὴνεγκάν τε καὶ προῦφηναν λειτουργίαν τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα τοῦτο δρῶσιν οἷς ἡμῶν τοσοῦτον αὐτοῖς ἐκάστοτε μέλει καὶ οὕτω κηδομένως ἔχουσιν ὡς μηδὲν τῶν εἰς ἡμετέραν σύστασιν καὶ

σωτηρίαν ἡκόντων μηδὲ καθ' ὄντινα δήποτε τρόπον ἐλλείπειν, ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ τοῦ μείζονος ἢ ὥστε καὶ προσδοκᾶν ἐξεῖναι τὰ παρ' ἑαυτῶν χορηγεῖν, δι' ἀλλήλων ἄμφω δεικνύντες, διὰ μὲν τῆς ἀκαμάτου καὶ συνεχοῦς ταύτης προνοίας τὸ δημιουργοὶ γεγενῆσθαι, διὰ δ' αὖ τοῦ γενέσθαι δημιουργοὶ τὸ καὶ πρὸς ἀνάγκην ἔχειν ἡμῶν ὅσαι ὦραι φροντίζειν, ἵνα μὴ δίχα τῆς τούτων προνοίας εἰς τὸ μηδὲν ἤκωμεν, καθάπερ τι σκάφος κυβερνητῶν ἀποροῦν. ^[10]

12 Καίτοι ὅταν ἐξ ἀτελείας, ὧς Δημόσθενες, τὰ τῶν λειτουργιῶν κατὰ μικρὸν ὑπορρέῃ καὶ τούτων αὐτὸς ἦς σπουδαστής, πῶς οὐκ ἀτεχνῶς τοῖς θεοῖς πολεμεῖς, ἀκεῖνοι καλῶς ἔθεσαν, ταῦτ' αὐτὸς οἷς ποιεῖς διαφθείρων καὶ τὴν γε χάριν αὐτῶν τὸ κατὰ σαυτὸν ἀνατρέπων; εἰ τοίνυν τοῖς τὸ νόμισμα διαφθείρουσι κατὰ τὸν σὸν λόγον θάνατος ἢ ζημία, τίνος ποτ' ἄρ' αὐτὸς δίκαιος ἂν ἡμῖν εἶης τιμᾶσθαι δι' ὧν ἀτελείας ἀντέχει, τὰ τε τῶν θεῶν ἀτιμάζων τὴν τε πόλιν ἄπασαν διαφθείρων; ναί, φησὶν, ὑπὲρ γὰρ ὑμῶν καὶ τῶν ὑμετέρων αὐτοῖς προσηκόντων διαναστῆναι, καὶ ὧν ἐκάστοτ' ἀπολαύοντες διαγίγνεσθε· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἂν εἷς ἔτ' ἀξιώσαι τοῦ νόμου κρατοῦντος μεγαλοψυχία πρὸς τὴν πόλιν ἐν τῷ τῶν πραγμάτων ἀπαιτοῦντι. κεχρηῆσθαι καὶ φιλοτιμησασθαι τὰ εἰκότα, ἀλλὰ τῆς ἀτελείας ἀναιρουμένης συναναιρήσεται πάντως καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτῆς ἐθέλειν ὄντιν οὖν προθυμεῖσθαι· τὸ δ' οὐ μόνον κέρδους ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ δόξης ἀποστερεῖ, ὧν χάριν πάντα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν οἷεσθε δεῖν· εἰ τοίνυν μέλει τούτων ἡμῖν, καὶ ἀτελείας ἐξ ἀνάγκης μελήσει. ^[30]

13 ὅτι μὲν οὖν, ὧς Δημόσθενες, οὐδένας τῶν πάντων, ὡς σὺ φῆς, ἵν' ἀτελεῖς ὦσι, φιλοτιμίας ἄπτεσθαί μοι δοκοῦσιν, ἀλλὰ δόξης ἔνεχ' αὐτῶν καὶ τοῦ πρὸς τὴν πόλιν ζήλου καὶ φίλτρου, δῆλον ἔκ τε τῶν μετὰ τὸ πάνυ τοι πεφιλοτιμῆσθαι οὐδὲν οὐδ' ὅτι οὖν τὸ παράπαν λαβεῖν βουλευθέντων, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο μόνον ἀποκρῆν ἡγουμένων, ὅτι περ οὕτως αὐτοῖς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ὑπῆρξεν· ἔκ τε τῶν ἄλλου δὴ τινος, ὄντων μυρίων οἷς τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἢ πόλις δωρεῖται, ἀλλ' οὐκ ἀτελείας ἡζιωμένων. ὅτι δ' εἰ καὶ τοῦτ' ἦν, προτετιμῆσθαι ἔδει τὸ τῇ πόλει ζυμφέρον, καὶ τούτου μάρτυς αὐτὸς, παντὸς ὅτου οὖν τὸ συμφέρον ἀεὶ προτιθεῖς καὶ τούτῳ τὰ πρεσβεῖα διδούς· ἐπεὶ καὶ Κερκυραίους, ἐκσπόνδους ὄντας, συμμάχους εἰλόμεθ' ἡμῖν αὐτοῖς, συμφέρειν κρίναντες, ἐπειδὴ περ ἴσχυον. ἴσως τοίνυν κάκεῖνο Δημοσθένους ἢ τις ἄλλος ἐρεῖ, ὡς εἰ μὲν ἐστι λυσιτελὲς καὶ μάλιστα πολιτεία προσῆκον ἐνὶ μηδενὶ τῶν πάντων ἀτελείας μετεῖναι, τί μὴ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο τοῖς παλαιοῖς ὠρισταὶ νόμοις, τὸ κοινῇ συμφέρον σκοποῦσιν; νῦν δ' οἷς πολλὰ καὶ καλὰ διεξιόντες τοῦτ' οὐκ ἡξίωσαν λόγου, φαίνονται τοῦθ' ὡς ἀλυσιτελὲς παρεικότες· εἰ τοίνυν ἃ κελεύουσιν οὗτοι, ταῦτα δεῖ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, καὶ ὧν μνησθέντες οὐκ ἔγνωσαν οὐδ' ἡμᾶς μεμνησθαι προσήκει, ἵνα μὴ νόμους τιμῶντες νόμους ἀτιμάζωμεν δόξωμεν. ἀλλ' ὧς τᾶν, πρῶτον μὲν οὐ πάνθ' ἀπλῶς ἃ δεῖ τοῖς νόμοις ἐντέτακται, οὐδὲ διὰ πάντων χωροῦσιν, ὡς μηδὲν ἔξω τῆς τούτων διαγνώμης ἐστάναι, ἀλλ' ἔσθ' ἃ καὶ τούτους ἐκφεύγει· ἐξεῖναι γοῦν αὐτῶν ἀφελεῖν καὶ προσθεῖναι, ἐάν τι μὴ καλῶς ἔχον ἦ, ἐν αὐτοῖς τούτοις εἴρηται· τὸ δ' ἔστι σφόδρα διατεινομένων μὴ διὰ πάντων ἀφίχθαι. ^[30]

14 ἔπειτα, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐχ ὅτι μηδ' εἰσιτοῦν τοῦτ' ἔφη τῶν νόμων σκοπεῖσθαι δεῖ, ἀλλ' εἰ καὶ κάλλιστα καὶ δικαιοτάτα ἔχει, καὶ ταύτῃ τὰς ψήφους τίθεσθαι. οὕτω δ' ἀεὶ καὶ κάλλιστα ἔχει αὐτό τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, ἔκ τε ὧν αὐτὸς ἔφην ἔκ τε ὧν ὁ πολὺς καὶ παντοδαπὸς ἔδειξε χρόνος, ὥστε δέδοικα μὴ καὶ τῶν νόμων αὐτῶν τιμιώτερον δόξη αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τῷ πρεσβύτερον εἶναι καὶ πρὶν ἢ νόμους γενέσθαι τοῦτ' ἐν ἀνθρώποις ἐνεῖναι. ἔτι τοίνυν οὐ πᾶν δ' τούτοις παρῆται, τοῦτ' ἤδη καὶ φαῦλον εὐθύς, οὐδὲ παρὰ τοῦτο τῶν ἀπειρημένων κεχρηῆσθαι, ἀλλ' ὃ λυμαίνεσθαι τοῖς πράγμασι πέφυκεν ἀτεχνῶς καὶ προσεγκαλοῦντας ἅπαντας ἴσχει, ὥσπερ αὖ τούναντίον πολλοῦ τινος ἄξιον· ὅθεν ἡμῖν περίεστι κέρδος, ἐάν τε φάσκωσι τοῦθ' οἱ νόμοι ἐάν τε καὶ μή. Εἰ δὲ ταῦθ' οὕτω καὶ τὸ συνοῖσον πανταχῇ δεῖ ζητεῖν, περίεργον ἂν εἴη, ὅταν περὶ ὅτου οὖν ἐξέτασις ἦ, παρέντας ὅπως τοῦτ' ἔχει ζητεῖν, ἔπειτα νόμων μεμνησθαι. ὡς

ἔστι γε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ νόμων ἐνίους ἀλυσιτελεῖς δὴ τινὰς εὐρηκέναι, νόμων δὲ ἄλλως σώζοντας τάξιν, καὶ πράγματα ἅττα νόμων μὲν ἐκτὸς ὄντα, νόμων δὲ οὐδὲν ἦττον πρὸς τὴν ἀγαθὴν ἡμῖν συμπράττοντα τύχην, καὶ δεῖ περὶ βελτίονος ταῦθ' αἰρεῖσθαι τῶν μὴ συμφερόντων νομίμων. ἐπεὶ καὶ τὸ γεωργεῖν καὶ φυτηκομεῖν καὶ τέχναις κεχρηῆσθαι οὐχ ὅτι μὴ τὴν ἀρχὴν ἐξεῦρον οἱ νόμοι, διὰ τοῦτο καὶ ἡμᾶς τούτων ἀπέχεσθαι δεῖ, ἀλλ' ὅτι μόνα ταῦτα τὸν τῶν ἀνθρώπων συνίστησι βίον καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων ἔχει τὰς ἀφορμὰς, καὶ τούτων χωρὶς περιεῖναι καὶ ζῆν ὅλως οὐχ οἷόν τε. διὰ τοῦτο καὶ προσέχειν τούτοις παντὸς μᾶλλον ὠόμεθα χρῆναι καὶ μὴδ' ὄντινοῦν ἀφίστασθαι τρόπον, εἴ γε σώζεσθαι μέλον ἡμῖν καὶ μὴ φανερώς θανατῶμεν. τί οὖν εἰ καὶ τὸ λειτουργεῖν οὐκ ἐγγέγραπται νόμοις, καθάπερ ἐκεῖνα, καὶ προσέτι τὸ τρέφεσθαι καὶ καθεύδειν καὶ ὅσα κοινότατα καὶ τῷ τῆς φύσεως ἐνέχεται νόμῳ; οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀκριβῶς ἐξετάσει καὶ πάντας ὡς ἀληθῶς εὐρήσει τοὺς νόμους οὕτω περὶ τὸ λειτουργεῖν ἔχοντας, ὡς μὴ ὅτι τοὺς ἄλλους ἐξ ὧν ἐκάστοτε παραινοῦσι καὶ τῆς πολιτείας ὅπως ἄριστα ἔχει ποιοῦνται λόγον μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἐνταῦθα παρακαλεῖν, ἀλλὰ καὶ τούτους αὐτοὺς τῷ ταῦτα ποιεῖν εἰς λειτουργοῦντας, ὡς ἂν τις φῆσαι, τελεῖν. ^[5]

15 Καὶ τί δεῖ νόμους λέγειν, ὅταν καὶ Δημοσθένης αὐτὸς, ὁ δι' ὧν ἀτελείας φροντίζει τὸ λειτουργεῖν πολεμῶν, φαίνεται μάλιστα πάντων τουτὶ βεβαιῶν, νῦν μὲν δημηγορῶν καὶ γράφων καὶ συμβουλεύων, νῦν δὲ προσβεῦων καὶ χορηγῶν καὶ διὰ πάντων τουτωνὶ λειτουργῶν, καὶ οὔτε πώποτ' αὐτὸς ἀτέλειαν αἰτησάμενος οὔτε ταύτης πέρι λόγον ποιησάμενος ὄντινοῦν, πλὴν ἐν τῷ παρόντι διὰ τὸν ἑαυτοῦ καὶ Χαβρίου παῖδα Κτήσιππον τουτονί. ἄνευ δὲ τούτων εἰ κατ' αὐτοῦ τοῦτ' ἰσχυρὸν ἔχειν νομίζεις, ὅτι μὴ τοῖς νόμοις ἐγγέγραπται, λανθάνεις οὐδὲν ἦττον καὶ τά γε σὰ παιδικὰ ταύταις ὑποβάλλων ταῖς ψήφοις. καὶ τί τούτου μᾶλλον ἐντεῦθεν ἢ τῆς σῆς ἀτελείας κατηγορεῖς; οὐ γὰρ ἢ μὲν κατὰ νόμους, τὸ δ' οὐ, ἀλλ' ἐξ ἴσης καὶ ἄμφω τῶν νόμων ἀποστατεῖ καὶ οὐδὲν παρὰ τοῦτ' οἶμαι βελτίῳ ταῦτ' εἶναι καὶ χεῖρω καὶ αὐτὰ καθ' αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα· ἐπεὶ ἄλλως γε τοσοῦτον ἀτελείας μεῖζον τὸ λειτουργεῖν ὡς μὴδὲ παραβάλλειν ἐξεῖναι. τὸ μὲν γὰρ καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ὅτι μάλιστα πόλει καὶ τῆς καλλίστης καὶ γιγνομένης αἰτιώτατον τύχης, καὶ προσέτ' ἐξ ἀρχῆς καὶ παρὰ πάντα δὴ πού τὸν χρόνον κεκρατηκός· ἀτέλεια δὲ μὴ μόνον χθὲς καὶ πρόωγν εὐρέθη, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτόν ἐστ' οὐδὲν τὸ παράπαν τά γε πρὸς πόλιν πλὴν αὐτὸ τοῦτο μόνον, ὡς ἔφην, εἰς ὄνησιν μὲν τοῖς χρωμένοις, τῇ πόλει δὲ πᾶν τούναντίον, ὥστ' εἶναι πᾶσιν ἐντεῦθεν εἰκότως περὶ αὐτῶν ἀποφαίνεσθαι, τὴν μὲν οὕτως ἔχουσιν, εἰ δὴ τοῖς νόμοις ἐνῆν, διαγεγράφθαι χρῆναι καθάπαξ τῶν νόμων· τὸ δ' ὅτι τοιοῦτον, ἐξ ἀντιστρόφου πᾶσιν ἐγγεγράφθαι τοῖς νόμοις καὶ πλείστων ὅσων ἠξιῶσθαι τῶν ψηφισμάτων, μᾶλλον δὲ νόμον αὐτὸ γεγενῆσθαι. ^[30]

16 ὁ δὲ πάλαι προσῆκον νῦν ὁ βέλτιστος οὗτοσὶ Λεπτίνης, τοῦτο μὲν ὑπὸ θεῶν κινηθεῖς, τοῦτο δὲ καὶ τούτοις εἰξας τοῖς λογισμοῖς, ἅθ' ὑπὲρ πάντας φιλόπολις ὧν, ὥσπερ ὄφλημά τι κοινὸν ἀποδεδώκει τῇ πόλει, γράψας μὴδένα τῶν πάντων ἀτελείας μετέχειν, κἂν εἰ πολλάκις εὐεργετῶν εἴη τὴν πόλιν· οὐ μόνον ἵνα καὶ τῆς ἐκ τούτων προσαπολαύοι συντελείας ἢ πόλις καὶ τὸ λειτουργεῖν ἐξ ὀλοκλήρου γίγνοιτ' αὐτῇ, ἀλλ' ὅτι καὶ δέος οὐ μικρὸν ἐντεῦθεν ὑφώρμει μὴ προϊόντος ἄρα τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀτελείας οὕτω διὰ πάντων χωρούσης ἐκλίπη καθάπαξ τὸ λειτουργεῖν. καὶ τί πλεόν τῆνικαῦτ' ἔσται τῇ πόλει, περὶ τὰ μεῖζω βλαφθεῖση καὶ ὧν ἄνευ οὐχ οἷόν τε σεσῶσθαι; ψυχὴ γὰρ πόλει τὸ λειτουργεῖν· καὶ ὡς οὐ περιεῖναι καὶ ζῆν πέφυκε· σῶμα ψυχῆς μὴ παρούσης, ὡς δὲ καὶ πόλις μοι δοκεῖ λειτουργιῶν ἀποροῦσα· εἰκότως εἰ γὰρ χρειῶν οὐδένες ἀνθρώπων ἐλεύθεροι, πλὴν θεῶν, αὗται δὲ τὰς λειτουργίας ἀναγκαίας ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τι ποιοῦσι, τῆνικαῦθ' ἡμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λειτουργιῶν οὐ δεήσει, ἡνίκα μὴδὲ χρειῶν· εἰ δὲ χρειῶν ποτ' οὐχ οἷόν τε, πῶς οἷόν τε λειτουργιῶν συνιδεῖν οὐκ ἔχω· ὧν διὰ τὰς Δημοσθένους

ἀτελείας ἢ πόλις ἐκπεσεῖν κινδυνεύει. Ἄλλ' ἔδει, φησὶν, ἀναμεμενηκότα τὸ μέλλον καὶ τὴν τοῦ λειτουργεῖν ἀπορίαν τηνικαῦτα εἰσάγειν τὸν νόμον. νῦν δ' οἷς πρὶν ἢ τοῦτο γενέσθαι νομοθετεῖ, ἔοικεν οὐκ ἐν καιρῷ προὔχουσαι ταῦτα. τί οὖν κωλύει καὶ ἡμᾶς, ὦ Δημόσθενες, τοῖς αὐτοῖς πρὸς σὲ τούτοις ἐξ ἀντιστρόφου χρήσασθαι λόγοις, καὶ δικαιότερόν γε ἢ σύ; ὡς ἔδει καὶ σέ γ' αὐτὸν ἀναμεμενηκότα τὸ μέλλον, εἴ γε καὶ τοῦθ' ὅλως ἐπὶ τῶν αὐτόθεν μάλιστα δήλων λέγειν ἐχρῆν, τηνικαῦτ' ἐπιχειρεῖν ἀντιλέγειν τῷ νόμῳ· νῦν δ' οἷς αὐτὸν πρὶν ἢ τοῦτο γενέσθαι διώκεις ἔοικας οὐκ ἐν καιρῷ τὴν γραφὴν πεποιῆσθαι. ^[30]

17 εἴτα θαυμάζειν ἔπεισί μοι, πῶς οἶει, ὅτι σοι ταῦτ' ἔπεισι λέγειν, οὐ μόνον ὅτι τοῖς οἰκείοις πτεροῖς καὶ λόγοις ἀλίσκει, ὃ δεινότατόν ἐστι πάντων καὶ συμφορὰ τοῖς χρωμένοις, καὶ προσέτ' αὐτὸς διαφερόντως κακίζεις, τὸ μετὰ τὰ πράγματα λέγω τῷ βουλευέσθαι χρῆσθαι, τούτου νῦν ἡρᾶς ὡς δὴ χρηστοῦ τινος ἔχουσαι πείθων, ἀλλ' ὅτι καὶ, δεινὸν εἶναι φάσκων, λανθάνεις σαυτὸν ἃ μὴ ἔξεστι φάσκων. οὔτε γὰρ οὐδεὶς, οἶμαι, τῶν πάντων φρενῶν κύριος ὢν, ἐξὸν, ὅπως μὴ πείσεται κακῶς, εὖ βεβουλευῆσθαι, ὃ δ' ὅπως πείσεται κακῶς πρόσθεν ἐάσας, ἔπειθ' ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς ἔλοιτ' ἂν βεβουλευῆσθαι, ὅτ' οὐδὲ τοῦτ' ἴσως ἐξέσται· οὔθ' ἡμεῖς, τὴν κάκιστ' ἀπολουμένην ἀτέλειαν νῦν ἔχοντες ἐκποδῶν πεποιῆσθαι, εἴτα διὰ τοὺς σοὺς λόγους ἀναμενουμένον τὸ μέλλον, ὥσπερ ὃ τί ποτ' ἐστὶν ἀγνοοῦντες καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἐκεῖθεν δεόμενοι πείρας. ἄνευ γὰρ τοῦ τῆς ἐσχάτης παραπληξίας τοῦτ' ἀντικρυς εἶναι, περὶ ὧν μάλιστα ἴσμεν, ταῦτ' ἀφέντας ἃ οὐκ ἴσμεν διώκειν, οὐδὲ τοὺς λόγους καθ' οὓς ἔδει ταῦθ' αἰρεῖσθαι γινώσκουσιν ἔχω. εἰ μὲν οὖν ὡς μηδὲν μηδέπω περὶ ἀτελείας σαφὲς εἰδόμενος παραπέμπεις τῷ χρόνῳ καὶ ταῖς ἔπειτα ψήφοις, ἔοικας ἀγνοεῖν ὅτου χάριν τοὺς κατ' αὐτῆς ἤδη κεκινήκαμεν λόγους· εἰ δ' ἐπισταμένους, ὡς ἀληθῶς οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖς συμβουλεύειν ἢ ἡμῶν αὐτῶν μετὰ τὸ καθάπαξ ἐφθάρθαι πεποιῆσθαι φροντίδα. ἀλλ' οὔτε σύ γ' αὐτὸς, εὖ ἴσθι, ἂν σέ τις ἀνέλη, ἔπειτ' εἰς Ἄρειον πάγον οἷός τ' ἂν εἴης τουτονὶ προκαλεῖσθαι· οὐ μᾶλλον γε ἢ οἱ μηκέτ' ὄντες τοὺς ἔτ' ὄντας ἀδικίας εἰσάγειν τῆς τ' ἀτελείας, ὡς ἔφην, ἀνατετραφυίας τὴν πόλιν οὐδὲν πλέον ἔσται πρὸς τὸ τὴν μὲν ἐξελεῖν βεβουλῆσθαι, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς ἀνασώσασθαι, ἀλλὰ μεθ' ἡμῶν ἀνάγκη, καὶ ταύτην ἐφθάρθαι, καθάπερ τινὰ νόσον συνοιχομένην σώματι· ὥστ' οὐχ ὁρῶ τίν' ἔχει λόγον ὃ περὶ τοῦ μέλλοντος λόγος. ^[30]

18 διὸ καὶ τὸ νῦν ἀπολέσομεν κάκεῖνο οὐχ ἔχομεν. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε, ὡς αὐτὸς λέγεις, ἂν τὰ παρόντα τις ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων εὐπορήσῃ πρὸς ἃ δεῖ· ἀλλ' ἔως ἂν σώζηται τὸ σκάφος, ἂν τε μεῖζον ἂν τε ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρα ἐφεξῆς πρόθυμον εἶναι, καὶ ὅπως μηδεὶς μῆθ' ἐκὼν μῆτ' ἄκων ἀνατρέψῃ τοῦτο σκοπεῖσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἡ θάλαττα ὑπέρσχη, μάταιος ἢ σπουδῇ· εἰκότως. φαρμάκων γοῦν καὶ ποτῶν καὶ σιτίων, πρὶν μὲν ἡμῖν πεπονηρεῖσθαι τὸ σῶμα, μετέχειν οἰόμεθα δεῖν εἰς τὸ μηκέτ' ἂν ἐνταῦθ' ἐμπεσεῖν, ἂν δ' ἄρα πρότερον ἢ νόσος ἐπῇ, οἱ δὲ πῶς οἶει καὶ τύχην καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς δυσχεραίνομεν; καίτοι ὅταν, ὦ Δημόσθενες, σωμάτων καὶ νεῶν καὶ τοιούτων δὴ τινῶν ὅπως αἰεὶ κάλλιστα ἔχῃ τοσοῦτον ποιῶμεθα λόγον, ἢ πού γε πόλεως τοσαύτης καὶ τηλικαύτης καὶ οὕτω διὰ πάντων κρατίστης, ὡς καὶ θεοὺς, ἵνα μηδὲν πλέον εἴπω, περὶ αὐτῆς ταύτης πρὸς ἀλλήλους ἐρίσαι, οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ὅσον ὀφείλομεν. Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὲν ἦν καὶ ἀτελείας ἀντιποιεῖσθαι καὶ μηδὲν εἰς τὸ λειτουργεῖν βεβλάφθαι τὴν πόλιν, μανία σαφὲς ἂν ἦν ταῦτα κωλύειν αἰρεῖσθαι, ἃ μῆτε τῷ κοινῷ λυμαίνεται καὶ τοῖς μετασχοῦσιν ἔνεστι κέρδος, ὅτε δ' ἀνάγκη διὰ τὰς ἐν μέρει χάριτας κοινήν ἡμᾶς ὑποστῆναι ζημίαν, πότερον βέλτιον καὶ λυσιτελέστερον πάντων ὁμοῦ ἢ λόγον ὀλίγων δὴ τινῶν σχεῖν; ἄνευ δὲ τούτων ἀτελειῶν μὲν ἐκποδῶν γενομένων οὐδ' ἠτισοῦν ἔσται ταῖς πόλεσι βλάβη, ἀλλὰ καὶ κέρδος οὗ τοι μικρὸν τὸ πλείους ἂν ἐντεῦθεν τὰς λειτουργίας γενέσθαι, ἐξ ὧν αἱ πόλεις συνίστανται· εἰ δ' αἱ λειτουργίαι τοῦτ' αὐτὸ πείσονται, οἰχήσονται μὲν αἱ πόλεις, οἰχήσεται δὲ καὶ τὰ τῶν πόλεων ἄθλα. ^[30]

- 19 οὐ γὰρ μόνον ἐξ ἀτελειῶν οὐδὲν αὐταῖς ἔπειθ' ὑπάρξει, ἀλλὰ καὶ τὸ τάχιστ' ἐφθάρθαι μᾶλλον αὐταῖς προσυπάρξει, εἴπερ ἐκ μὲν λειτουργιῶν ταῖς πόλεσι σωτηρία, ἐν δὲ τῷ ταύτας εὖ ἔχειν καὶ τὸ ταῦτ' ἔχειν διδόναι προσέσται. εἴτα τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ τοσαύτης ἐκατέρων οὔσης διαφορᾶς, ὡς τὸ μὲν πλείστην ὄνησιν ἔχειν, τὸ δὲ πᾶν τούναντίον, ἔπειθ' ἡμεῖς Δημοσθένει πεισθέντες ἢ οὐκ οἶδ' ὅτω καὶ φῶ, οὐχ ὁ πρὸς ἡμῶν ἐστὶν ἀτεχνῶς, ἀλλ' ὁ καθ' ἡμῶν αἰρησόμεθα; καὶ ὃν ἐξ ἀρχῆς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν ἀσφαλείας τε καὶ προνοίας ἔδει νόμον τεθεῖσθαι, καὶ νῦν αὐτῷ τὰ πλείστου φασὶν ἄξια χρῆσθαι, τούτῳ χαίρειν εἰπόντες τὴν ἐπὶ καθαιρέσει τῆς πολιτείας ἀτέλειαν ὡς πάνυ λυσιτελὲς νομιοῦμεν; δι' ἧς οὐδ' αὐτὴν ταύτην, ὡς ἔφην, ἔτ' ἔχειν τοῖς βουλομένοις ἐξέσται, ἀλλὰ πρὸς σφίσιν αὐτοῖς καὶ τήνδε προσαπολοῦσιν καὶ τίσιν οὐκ ἂν δόξαιμεν κακοδαιμονᾶν, εἰ τὸ συμφέρον ἡμῖν παντὸς μᾶλλον εἰδότες, ἡμεῖς δ' ἐξεπίτηδες δρῶμεν ἢ παντὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἐκτρίψει; Ὅλως δὲ εἴ τις ἔροιθ' ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότερον τοῖς μὲν ἔχουσι μείζονος καὶ περιφανεστέρας καθέστηκε δόξης, τῇ δὲ πόλει μὴδ' ὅτουοῦν δυσχεροῦς, πότερον ἀτέλεια καὶ τὸ μὴ λειτουργεῖν ἔτ' ἔχειν, ἢ τὸ τυγχάνειν εἰκόνων καὶ μεθ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος τὸν αἰὲν πρεσβεύεσθαι χρόνον, εὖ οἶδ' ὅτι τοῦτ' ἂν φήσαιτ' εἰκότως. τί γὰρ δὴ βλάβος τῇ πόλει, ἐὰν οὐχ ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα λέγω, ἀλλ' ὁμοῦ πάντες Ἀθηναῖοι, ἢ, εἰ βούλει, πάντες ὡς εἰπεῖν ἄνθρωποι εἰκόνων ἢ στεφάνων μετάσχωσι παρ' αὐτῇ; μᾶλλον μὲν οὖν καὶ δύο τὰ πάντων κάλλιστ' ἐντεῦθεν προσγίγνεται, οὐ μόνον ἔπαινός τε καὶ δόξα τοῖς τε ταυτὶ τιμωμένοις τῇ τε τιμῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ θαυμαστή τις ἐπὶ τὰ ἴσα παράκλησις ἔσται. ὅτε τοίνυν καὶ ἄλλως ἔνι τῇ πόλει καὶ μεγαλοψυχία πρὸς οὓς ἔδει κεχρῆσθαι, καὶ μὴδὲν αὐτὴν μὴδενὶ τὸ παράπαν βεβλάφθαι τίς ἀτελείας ἀνάγκη καὶ τοῦ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν ἐντεῦθεν λυμαίνεσθαι; ὥστε καὶ ἢ Δημοσθένης λαμπρῶς ἄγαν ὑπὲρ ἀτελείας προΐσχεται, τῶν ἀτοπωτάτων εἶναι φάσκων καὶ τῆς εἰς ἅπαντ' ἀνάξιον μεγαλοψυχίας ἡμῶν, ἐὰν ἢ δεδώκαμεν ἀφελώμεθα, ταῦτ' εἰς κενὸν αὐτῷ καθειστήκει τοῦτον τὸν τρόπον. ^[5]
- 20 οὐ γὰρ μόνον τοὺς εὖ παθόντας ἀφαιρησόμεθα τοῦθ', ὡς αὐτὸς οἶεται, οὐδ' ἧς παρ' ἡμῶν ἀπέλαυσαν δόξης, ταύτης ἐκπεσοῦνται διὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ καλλίῳ καὶ περιφανεστέραν ταύτην νῦν κομιοῦνται, ἂντ' ἀτελείας θαυμαστῶν τινων ἐπιγραμμάτων καὶ εἰκόνων τυχόντες, καὶ κατὰ παντὸς εἰσέπειθ' ἐστήζοντες δημοσίᾳ τοῦ χρόνου· ὡς καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις σαφῶς μανθάνειν ἐξεῖναι ὅποσον τι τούτοις ἢ πόλις τῆς εἰς αὐτὴν ἔνεκ' εὐνοίας ἐχρήτο· ὁ τίνος ἀτελείας οὐ μείζον; εἴπερ ἢ μὲν οὐ διηνεκῆς οὐδὲ διὰ πάντων ἤκουσα τῷ γιγνώσκεσθαι, τὸ δ' ἀθάνατον ὡς εἰπεῖν καὶ οὐδένα τῶν πάντων οἶόν τε λανθάνειν, οὐ μᾶλλον γε ἢ τὴν πόλιν ὄντινοῦν ἔστι λανθάνειν. οὐκοῦν καὶ Ἐπικέρδης καὶ Λεύκων καὶ ὅστις ἕτερος, εἰ ὅτ' αὐτοὺς ἢ πόλις ἐτίμα, δυοῖν αἵρεσις ἦν, ἢ ἀτελείας ἢ ἀνδριάντων μετέχειν, οὐκ ἂν μοι δοκοῦσι μὴδ' ὅσον περὶ ἀτελείας ἀκοῦσαι δεδέχθαι, ἐξὸν πολλῷ τινι μείζονι τετιμῆσθαι καὶ ὁ τοὺς μετασχόντας παραπλησίους εἶναι δοκεῖν ποιεῖ τοῖς θεοῖς τοὺς τοίνυν τότε ἂν οὕτω διατεθέντας καὶ ὅλῳ θυμῷ πρὸς ταῦτ' ἐσχηκότας εὖ οἶδα καὶ νῦν μὴ μόνον τῆς προσοῦσης ἀτελείας περὶ πλείονος ἂν πεποιῆσθαι τὴν ἐν ταῖς εἰκόσιν ἐπιτιμίαν, καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς γ' αὐτῶν παῖδας, ἐὰν γε μὴ περιῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἡσθῆναι ὡς καὶ πλείστην χάριν ὁμολογῆσαι δὴ πού τῇ πόλει τοῦ τε ταυτὶ διανενοῆσθαι τοῦ τ' ἐψηφίσθαι συμφέροντα μὲν ἑαυτῇ, συμφέροντα δὲ καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Ἀλλ' ὅταν, φησὶ, ταῦτα δώμεν, οἱ τούτων παῖδες, ὅτι μὴ κἀνταῦθα κοινωνεῖν ἔθ' ἔξουσι τοῖς πατράσιν, ὥσπερ ἐν ἀτελείᾳ, ἅτε τὰ μέγιστ' ἡδίκημένοι, βοήσονται. ^[30]
- 21 πρῶτον μὲν οὖν, ὧ οὗτος, οὐκ οἶμαί τιν' αὐτῶν τὸ παράπαν δυσχερανεῖν διὰ τὸ καὶ τοῖς υἱέσιν εὖ μάλα προσεῖναι τῶν γεγεννηκότων τὴν δόξαν, ἀλλ' ὡς εἰκὸς αὐτοὺς ἀγαπήσειν, εἰ μόνον τηλικούτων πατέρων προσαγορεύοιντο παῖδες· ὡς γὰρ τὸ πατὴρ ἢ μητὴρ κακὰ συνειδέειν, κατὰ τοὺς ποιητὰς, καὶ τοὺς γε θρασυσπλάγχχνους δούλοι, οὕτως ἢ τούτων, εὐκλεία καὶ λαμπρότης ζηλωτοὺς, ἄγαν παρασκευάζει τοὺς ἐξ αὐτῶν, ἔπειτ' εἰ μὲν ἀπάντων ὧν ἀξιοῖ τοὺς

εὐεργέτας ἡ πόλις καὶ τοῖς ἐκ τούτων ἀνάγκη μετεῖναι καὶ ταῦθ' ὥσπερ τις κλῆρος εἰς τοὺς ἐκγόνους κάτεισιν, εἰκότα ἂν καὶ οὗτοι λέγειν δοκοῖεν τούτων στερόμενοι· εἰ δ' ἐπὶ μόνῃς μὲν ἀτελείας τοῦτ' ἦν, ἐτέρου δὲ οὐδενός, αὕτη δὲ νῦν καθάπαξ ἀνήρηται, οὐτ' ἔχει λόγον τὰ τοιαῦτα ζητεῖν ἐθέλγειν τῶν τε τῆς ἀτελείας κὰν τοῖς ἄλλοις μεμνησθαι. καὶ σύν γε ἔτι παραπλήσιον ἔσται ὥσπερ ἂν εἴ τις Ὀλυμπιονίκου πατὴρ ὢν, ἔπειτ' ἀξιοῖ διὰ τὴν φύσιν καὶ τοῦ κοτίνου μετέχειν· ἀλλ' ἀκούσεται πάντως ὅ γε τοιοῦτος ὡς οὐ γένους, ἀλλ' ἄθλων ἐστὶ τὰ γέρα, καὶ ὁ τούτων ἐπιθυμῶν ἐκείνοις ἐπαποδύσεται πρῶτον, κἄθ' οὕτω καὶ πρὸς ταῦτα χωρήσει. εἰ τοίνυν τὰ μικρὰ καὶ οὐ τοσούτου δὴ τινος λόγου—τί γὰρ δὴ πρὸς ἀνδριάντα θαλλός; εἴπερ ὁ μὲν διαρκές, θαλλὸς δὲ κατ' αὐτὸν δὴ μόνον τὸν τοῦ προσίεσθαι χρόνον ἔχει τὸ κέρδος—εἰ τοίνυν ἐξ ἄρα τοῦ πεφυκέναι ταῦτ' οὐχ οἷόν τε λαβεῖν μὴ καὶ πόνων ἡγησαμένων, πῶς οἷόν τε ἀκονιτὶ κεκαρπῶσθαι τὰ μείζω; καὶ μὴν εἰ ἂ τοῖς πατράσι δίδεται γέρα, τούτων ἔπειθ' οἱ παῖδες ἀξιοῦσι μετέχειν διὰ τὴν φύσιν, τί μὴ καὶ τῶν ἀτυχημάτων αὐτοῖς ἀξιοῦσι μετέχειν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας; οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς βελτίστοις εἰσὶ παῖδες, ἐν δὲ τοῖς πονηροτάτοις οὐκέτι, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον ἐνταῦθα δεῖ τούτους τὸ πεφυκὸς ἐνδεδεῖσθαι, εἰ μὴ μέλλοιεν ἔλαττον ἔχειν τῶν φίλων, οὐς αἱ συμφοραὶ παριστᾶσιν· εἰ δ' οὐδ' ἂν ἐν ὀνείροις συνατυχεῖν αὐτοῖς ἔλαιντο, οὐκ οὐ γὰρ ἐκόντες εἶναι, ὥς γε ἐγὼ νομίζω, πῶς ταῖς τούτων εὐπραγίαις δεῖν οἶονται χρῆσθαι; πῶς δ' οὐ σφίσι αὐτοῖς περιπίπτουσιν, ὅταν ταῦτ' ἀξιῶσιν, εἴπερ ἐπὶ μὲν τῶν φαυλοτάτων ἀρνοῦνται τὴν φύσιν, ἐπὶ δὲ τῶν εὖ ἐχόντων ἄνω καὶ κάτω ταυτησὶ λόγον ποιοῦνται; ὅλως δὲ εἰ μὲν ὀρθῶς καὶ δικαίως ταύτην προΐσχονται, δεῖ δὴ πού ταύτης διὰ πάντων ἔχεσθαι καὶ μὴ νῦν μὲν, νῦν δ' οὐ· εἰ δὲ κέρδους ἕνεκα μόνου πρὸς αὐτὴν καταφεύγουσιν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς, λανθάνουσι σφᾶς αὐτοὺς ταύτης οὐδὲν ἥττον ἀλλοτριοῦντες ἢ συνιστάντες· οὐκ οὐ γὰρ προσέχειν τὸν νοῦν αὐτοῖς δεῖ τὰ τοιαῦτα προκαλουμένοις. ^[15]

22 Ὡς τοίνυν κάκειθεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μάλιστ' ἔχοιτ' ἂν συνιδεῖν ὃ λέγω καὶ τὸ συμφέρον ἐξ ἀνάγκης νομοθετεῖν, ὅτι πλὴν ἀτελείας πάντα τᾶλλα πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἔσθ' ἡμῖν ποιητέα, ἂν τοὺς ἡμετέρους προγόνους ὁποῖοι τινες περὶ ταῦτ' ἦσαν ἐνθυμηθῶμεν, ὅτε καὶ τὰ τῆς πόλεως ὡς μάλιστα ἦνθαι, καὶ τὸ πρὸς ταύτην ἐπιδείκνυσθαι καὶ φιλοτιμεῖσθαι φιλοτιμότερόν πως καὶ μετὰ μείζονος ἀπήντα παρασκευῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν καὶ ἀγχινοῖα καὶ συνέσει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς τῶν ἀπανταχῇ πάντων κρατοῦντες καὶ πᾶσαν πολιτικῆς ἀρετῆς ἐπιστήμην ἐν τῇ ψυχῇ φέροντες, μᾶλλον δ' αὐτὸ τοῦτο ψυχὴ τῶν πραγμάτων καὶ δοκοῦντες καὶ ὄντες, οὐ μόνον ὅπως ἑαυτῆς ἀξίως ἡ πόλις εὖ πράττοι καὶ διαγίγνοιτο, ἀλλ' ὅπως καὶ τῶν παρὰ τῆς τύχης εὐποριῶν μειζόνων ἀεὶ διὰ πάντων πειρῶτο, τοῦτ' ἔχοντες προὔργου, αὐτοὶ τε πάνθ' ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν ὥοντο χρῆναι, μηδὲν τῶν ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν τοῦ κοινοῦ φέρει μὴδ' ὅπωςτιοῦν παριέντες, τοὺς τε πρὸς αὐτὴν ὀτιοῦν ἀγαθὸν διαπραξαμένους, καὶ πολίτας λέγω καὶ ξένους, καὶ γενομένους τοῖς πράγμασιν ἐν καιρῷ, ὁμοῦ μὲν ἀμειβόμενοι τῆς σπουδῆς, ὁμοῦ δὲ καὶ πρὸς τὸ μέλλον καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὰ ἴσα καὶ μείζω παρακαλοῦντες, μεγίσταις ὅτι μάλιστα καὶ φιλοτιμοτάταις ἐδωροῦντο τουτουσὶ ταῖς τιμαῖς, τοῦτο μὲν χαλκοῦς ἐπ' ἀγορᾶς ἰστάντες, τοῦτο δὲ παρέδρουσιν τοῖς ἐν ἀκροπόλει θεοῖς καθιστάντες, τοὺς δὲ μεγάλων καὶ θαυμαστῶν καὶ τῶν αὐτῶν τοῖς θεοῖς ἀξιοῦντες τῶν προσρημάτων, ἔστι δ' οἷς καὶ χρήματα ὅτι πλεῖστα διδόντες· καὶ γὰρ πλέθρα τῆς μὲν πεφυτευμένης, τῆς δὲ καὶ ψιλῆς οἱ δὲ σίτησιν ἢ στεφάνους ἡροῦντο καὶ ἄττα τοιάδε. ^[10]

23 ταῦτ' ἦσαν αἱ τηνικαῦτα τῆς πόλεως ἀμοιβαὶ πρὸς τοὺς ἐκάστοτ' εἰς αὐτὴν καλοὺς κάγαθούς. οὕτως Ἐρεχθεὺς ὁ τῆς Ἀθηνᾶς, οὕτως Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων· Περικλέα δὲ τὸν Ξανθίπου τίς οὐκ οἶδε τῶν πάντων Ὀλύμπιον προσρηθέντα κατὰ ταῦτα τῷ Διί; ἀτελείας δὲ οὐδ' εἰσισιοῦν μὰ τοὺς θεοὺς λόγος τότε ἦν οὐδ' ἐξέτασις, οὐδ' ἡζίου ἐντεῦθεν δὴ πού ποιεῖσθαι τὰς δωρεάς,

οὐχ ὅτι ταύτην ἡγνόουν, ἀλλ' ὅτι σαφῶς ᾔδεσαν ὡς ἐν μὲν τῷ ταῦθ' ἅπερ ἔφην διδόναι οὐδ' ὅτι οὖν ἔσται βλάβος τῇ πόλει, ἐν δὲ τῷ τοὺς δεῖνας ἢ τοὺς δεῖνας εἰς ἀτέλειαν ἄγειν οὐ μικρά τις ζημία. ἡ γὰρ τῶν λειτουργιῶν κατὰ βραχὺ δῆπουθεν σπάνις καὶ τὸ ταῦθ' ἅπερ ἔφην ἔχειν διδόναι προϊόντος ἀναιρήσει τοῦ χρόνου, πάντων ἀτελῶν καταστάντων. ἔπειτα κάκεῖνο προσήδεσαν καὶ σφόδρα γε πεφυκὸς ἐν ἀτόποις, εἰ ὦν ἐνεδείξαντό τινες ἀγαθῶν εἰς τὴν πόλιν, τούτων ἔνεκ' αὐτῇ παραίτιοι κατασταῖεν ζημίας διὰ τὰς ἀτελείας, δέον, εἰ ταῦτ' ἔπειτ' ἔμελλον ἔσεσθαι, μὴδὲ τὴν ἀρχὴν εἰς εὐεργέτας τελέσαι. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τοὺς μὲν οὕτω διακειμένους τῶν πάλαι μηδεμιᾶς μὲν ἡστινοσοῦν ὑπερβολῆς ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς ἀποσχεσθαι, ἀτελείας δὲ μηδαμοῦ τὸ παράπαν μὴδ' ὅπωςτιοῦν μνημονεῦσαι, ἡμᾶς δὲ τοὺς τὰ κείνων μάλιστα πάντων καὶ στέργοντας καὶ θαυμάζοντας, καὶ νόμον τοῦ τί δεῖ ποιεῖν ταῦθ' ἡγουμένους, ἔπειτα ταύτη κεκρῆσθαι καὶ τὰς τιμὰς ἐντεῦθεν ὀρίζειν, ὥσπερ ἐκείνων κατεγνωκότας, ὅτι μὴ τοῦτο συνείδον, ἢ συνιδόντες ὑπὸ βασκανίας ἀπεῖπον. ^[5]

24 καίτοι ὅταν μὲν τούτους ὡς διὰ πάντων κρατίστους θαυμάζωμεν, καὶ μιμεῖσθαι διὰ πάντων ὀφείλομεν τούτους, ἴν' ἂ τοῖς λόγοις κοσμοῦμεν βεβαιῶμεν τοῖς ἔργοις ὅταν δὲ ἀκείνοις εἰκότως ὡς μὴ καλῶς ἔχοντ' ἀπείρηται, ταῦθ' ἡμεῖς ὡς ἔχοντα καλῶς ἀσπαζώμεθα, θατέρω δυοῖν ἐνεχόμεθα, ἢ τῷ περὶ τὰς κρίσεις ἐσφάλλαι ἢ περὶ τὰς μιμήσεις ἐψεῦσθαι. Ὅλως δὲ εἰ μὲν ἀτέλεια κάλλιστον καὶ λυσιτελέστατον καὶ πολιτικῇ μάλιστα πρέπον, οὐχ ἡμᾶς ἔδει μόνους, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ταυτησί λόγον ποιεῖσθαι, ὡς ἂν τινος κοινοφελοῦς καὶ διὰ πάντων χωροῦντος. εἰ δ' οὐδένες ἄχρι τοῦ δεῦρο πλὴν ἡμῶν ἐπὶ ταῦτα προήχθησαν—μὴδ' ἔτ' ἔπειτα προαχθεῖεν, ὧ δέσποινα Ἀθηναῖα—τί μόνοι τῶν πάντων ἡμεῖς τὰ τοιαῦτα νοσοῦμεν, ἐκτὸς εἰ μόνοι τῶν πάντων ἡμεῖς μισεῖν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀξιοῖμεν; οὐ δὴ που, φησὶν, οὐδὲ ταῦθ' ἡμᾶς ἐγκαλεῖσθαι χρεών. εἰ μὲν γὰρ, τῶν αὐτῶν ἐθῶν τε καὶ νόμων ἅπασιν ὄντων, ἔπειθ' ἡμεῖς μόνοι τῶν πάντων ἀτελείας εἰχόμεθα, πονηροὶ τινες ἂν ἦμεν εἰκότως, οἷς οὐκ ἔξῃν ἐγχειροῦντες καὶ παρὰ τὸν κοινὸν πολιτευόμενοι νόμον. εἰ δὲ πολλή τις ἐνταῦθα διαφορὰ, καὶ τοὺς μὲν τούτοις, τοὺς δ' ἐκείνοις ἴσμεν χρωμένους, καὶ πάντας ἀπλῶς οἷς ἐκ πολλοῦ δοκιμάσειαν, τί δεινὸν εἰ παρ' οὐδέσι τῶν ἄλλων ἀτελείας νομιζομένης, μόνοις ἡμῖν ταύτης ἔνεστι λόγος; οὐδὲ γοῦν Λακεδαιμονίοις οὐδὲ Θηβαίοις οὐδ' οἷσιν ἄλλοις ἐγκαλεῖν ἔχομεν διὰ ταῦτα, ἀλλὰ τῷ τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς ἐσχηκότι διδόναι. ^[30]

25 ὡς μὲν οὖν, ὧ Δημόσθενες, ἕκαστοι πρὸς ἀλλήλους ταύτῃ διίστανται ὁμολογῶ καὶ αὐτὸς, ἐπεὶ μὴδὲ νομοθέτας κέκτηνται τοὺς αὐτοὺς, ἀλλ' οἱ μὲν τοὺς, οἱ δὲ τοὺς, ὅπως ἡ τύχη καὶ ὁ συμπίπτων χρόνος ἐκάστοις παρεσκευάκει. σοῦ δ' ἂν ἡδέως πυθοίμην, εἰ ἐν οἷς οὗτοι διίστανται, πότερα τῶν λυσιτελούντων ταῦτ' ἐστὶν ἢ τῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ λυμαινομένων τοῖς πράγμασιν. εἰ μὲν γὰρ τῶν λυμαινομένων ἐρεῖς, πρῶτον μὲν ἐπικικῶς ἄτοπον καὶ δεινὸν διὰ τούτων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ ἴσα πείθειν ἐπιχειρεῖν καὶ κακῶ τὸ κακὸν, ὡς λόγος, ἰᾶσθαι, ἀλλὰ μὴ διὰ τῶν βελτίστων ἐντεῦθεν ὡς μάλιστ' ἀπάγειν καὶ τούτοις ὡς οἷόν τε προσάγειν. ἔπειτα μετὰ τῆς ἀτελείας καὶ ταῦτ' ἐξαίρειν ὥσπερ τινὰς Κῆρας προσῆκε τοῦ βίου καὶ παραπέμπειν εἰκότως εἰς τὸ τῶν ποιητῶν ὅρος καὶ κῦμα· μὴ γὰρ οὖν εἴη μὴδὲν τὸ παράπαν, ὃ δημοσίαν ἴσχει τὴν βλάβην. εἰ δὲ ταῦτα μὲν κοινοῦ τινος κέρδους ἔνεχ' εὐρέθη καὶ τοῦ τὰ γινόμενα δύνασθαι συντελεῖν, ἀτελείας δὲ οὐδὲν μᾶλλον ταῖς λειτουργίαις ἐχθρὸν—ὅταν δὲ ταύτας λέγω, τὴν πόλιν λέγω, δι' ὧν ταύτῃ τὸ σώζεσθαι— τί περιττὰ συλλογίζει καὶ σοφιστὴς ὧν οὐκ ἔξεστι γίγναι, τὴν μὲν πρὸς ἃ μὴ χρὴ παραβάλλων, ἡμᾶς δ' ἐντεῦθεν ὡς ἀγαθοῦ τινος ταύτης ἀντέχεσθαι πείθων; τὸ δ' ἐστὶν ἀτεχνῶς ἐπιβουλον καὶ πειρωμένου τὴν πόλιν ἐσχάτοις περιβάλλειν κακοῖς, ὥσπερ γὰρ τὸ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεζέναι καὶ πολεμεῖν διὰ πάντων αἰρεῖσθαι οὐδ' ἂν εἷς φαίη μὰ τοὺς θεοὺς μὴ οὐχὶ τιμῶντος τοῦτ' εἶναι τοὺς νόμους, οὕτως ἔάν τις τοῖς λυμαινομένοις τῇ πόλει μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος συνηγορῇ, τεκμήριον ἐναργὲς παρέχεται

γνώμης οὐχ ὑγιoῦς καὶ τὰ δεινότατα καθ' ἡμῶν τεχνωμένης. καίτοι ὅταν διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν βλάβην ἐκτρεπώμεθα σφᾶς, τίνος ἂν εἰκότως ἄξιος εἴη ὁ δι' ὧν τούτοις συνηγορεῖ αὐτός τε τοιοῦτος ὢν καὶ τοὺς γ' ἄλλους ἐπὶ τὰ ἴσα παροτρύνων; ἐπεὶ καὶ τὸ συκοφαντεῖν καὶ δωροδοκεῖν καὶ ἀσελγαίνειν καὶ λάθρα τοῖς πολέμοις κεχρησθαι καὶ φάρμακα καθ' ὅτουoῦν συντιθέναι καὶ νῆ Δία γε λησται καὶ τοιχωρύχοι καὶ τοῦ πονηροῦ κόμματος ὅστισοῦν τότε μᾶλλον μισοῦνται καὶ δίκην ὑπέχουσι μεῖζω, ὅταν οἷς δρῶσιν, ἐγκαλύπτεσθαι δέον καὶ τρέμειν, οἱ δ' ἐπὶ τούτοις τοσοῦτον φρονῶσιν ὡς καὶ σεμνύνειν ταῦτ' ἐθέλιν πρὸς πάντας, διττὰ δὴ που νοσοῦντες, κακίαν καὶ θράσος, καὶ μὴδ' ἐκάτερον συνιέντες, ἀλλὰ καὶ δίκην τίνοντες ταύτην τὸ δημοσίᾳ σφᾶς αὐτοὺς ἐξελέγχειν. ^[5]

26 Καὶ μὴν οἷς ἡμᾶς κάκείνως φενακίζειν ἐπιχειρῶν οἷι λανθάνειν, τούτοις οὐδὲν ἥττον ἀλίσκει πονηρευόμενος καὶ κατ' αὐτὸς σαυτοῦ μᾶλλον ἢ ἡμῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ ὡς ἔννομόν τι καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐξημμένον ἀνάγκης ἔχων ἀτέλειαν δεῖξαι, οὐδὲ τοὺς ταύτης πέρι διαγορεύοντας νόμους εἰς μέσον θεῖναι κἀντεῦθεν, ὡς νομίζεις, ἐξελέγξαι Λεπτίνην, σὺ δὲ καὶ οὕτως σφόδρ' ἐτέρως ποικίλλεις καὶ περιάγεις τὸν λόγον ὡς καὶ πείθειν ἔχειν ἐκ τοῦ παραχρήμα δοκεῖν καὶ τοὺς μὴ πάνυ τοι προσεσηκότας ἐτοίμως χειροῦσθαι. εἰ γὰρ οἱ μὲν νόμοι κελεύουσι, φῆς, διαρρήδην βεβαίας εἰς τέλος εἶναι τοῖς εἰληφόσι τὰς δωρεὰς καὶ μὴδὲ καθ' ὄντινα δήποτε τρόπον ταυτασί κεκινήσθαι, ὁ δὲ ἅς δεδωρηταί τισιν ἀτελείας ἢ πόλις ἐν παντὶ τῷ παρασχόντι, ταύτας δι' ὧν νομοθετεῖ νῦν ἀκύρους καθάπαξ ποιεῖ καὶ νῦν καὶ εἰσαῦθις, πῶς οὕτω παραβαίνων τοὺς νόμους καὶ κατὰ τοῦτο δίκαιος ὢν τὴν τῶν παρανομούντων καὶ αὐτὸς ὑποσχεῖν δίκην, ἔπειθ' οἷος ἔσται περὶ ὧν συμβουλεύει παρ' ἡμῶν πεπιστεῦσθαι; οὐ ταῦτα λέγεις ἄνω καὶ κάτω στρέφων καὶ συνεχῶς ἐρωτῶν εἰ μὴ δίκαιον τοὺς εὔ πεπονθότας διὰ τέλους εὔ πάσχοντας εἶναι καὶ μετέχειν εἰς ἅπαν τοῦ γέρως; ἔχε δὴ καὶ σκοπόν. ἐπέταξεν ὁ τοὺς νόμους τιθεὶς μὴ χρῆναι τὰς δωρεὰς ἀφαιρεῖσθαι· ἀτελείας δὲ οὐδ' ὄντινοῦν τὸ παράπαν ποιεῖται λόγον, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτως δωρεῶν, πλὴν εἰ λάθρα αὐτὸς λέγοντος ἤκουσας. ^[30]

27 τί οὖν ἂ μὴ 'κεῖνος ἐμνήσθη, ταῦτ' αὐτὸς κακῶς ὑφαρπάζεις, καὶ τὰ μὴ δοκοῦντα τοῖς νόμοις ὡς νόμοις δοκοῦντα λέγεις, ὁμοῦ μὲν τούτους ἐντεῦθεν συκοφαντῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ ἡμᾶς ἐλέγχων μὴδὲν ἔνεκα νόμων ἐπισταμένους; Εἰ δὲ τοῦτο λέγεις, ὡς ἐν τῷ δωρεὰς εἰρηκέναι συμπεριελήφει καὶ ταύτην· δῶρον γὰρ δὴ που καὶ τοῦτο· ἐκεῖνο πάντως ἐροῦμεν, ὡς οὐχ ὁ τοὺς μὲν εἰληφότας ἰδίᾳ σεμνύνει, τῷ δὲ παρασχόντι κοινῇ λυμαίνεται δῆμῳ, τοῦθ' ὡς ἀληθῶς δωρεὰ, ἀλλ' ὁ καὶ τούτοις κάκεῖνοις πρὸς κέρδους ἐστίν· ὡς ἐκεῖνό γε δωρεὰ μὲν τοῖς λαβοῦσι, πρὸς δὲ τὴν πόλιν ζημία. ταύτην δῆτα καὶ πάντες οἱ νόμοι φασὶ δωρεάν, καὶ ὅπως μὴδεὶς ἐκπεσεῖται ταύτης ἐφρόντισαν, ἅτε κοινοὶ παιδευταὶ καὶ κηδεμόνες τῶν ἡμῖν προσηκόντων· ἀτέλεια δὲ εἰ μὲν τῇ πόλει ξυμφέρει, δωρεὰ προσειρήσθω καὶ τῶν ἐχόντων ἀναφαίρετος ἔστω· εἰ δὲ λυμαίνεται καὶ διαφθείρει καὶ πάντα ποιεῖ, τί παραλογισμοῖς τισι κεχρημένος ὥσπερ παρέγγραπτόν τινα καὶ ὑποβολιμαίαν φιλονεικεῖς ταύτην εἰσποιῆσαι τοῖς νόμοις; ὁρᾷς ὅπως διὰ σαυτοῦ τὸ ξίφος ἐπὶ τοὺς ἄλλους ὠθεῖς καὶ παίειν ἐτέρους δοκῶν αὐτὸς ὑφίστασαι τὰς πληγὰς, ὑπὸ τοῦ θρασυτάτου τῆς γνώμης καὶ τοῦ φιλονεικεῖν ἔχειν ἀσχέτως μὴ ὅ τι τοῖς σοῖς λόγοις παρὰ τῶν ἄλλων ἀπαντήσεται ξυνιεῖς; ὅποιον δὴ κάκεῖνο, καὶ ταῦτά φασὶ γυμνασίῳ. οὐ γὰρ ἀνέχεται Δημοσθένης, ὡς ἔοικεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐνὶ γέ τῳ καὶ δυοῖν δόξαι κακός, ἀλλ' ἐκ περιουσίας τοῦτο ὢν ἐληλέγχθαι. πρὸς γὰρ αὐτὸ τοῖς ἄλλοις οἷς κατὰ Λεπτίνου χρησάμενος ἔγνω πᾶσαν μὲν αἰτίαν ἐπενεγκῶν, ἐκ δ' ἄρα πασῶν ταῖς ἀληθείαις ἀποκρουσθεῖς, ὁ δὲ καὶ παρανόμων ἀξιοῖ τοῦτον γεγράφθαι, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὸς νῦν μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἀληθοῦς καταψευδόμενος ἔσται. τί γὰρ φησι; „Χρὴ τοίνυν Λεπτίνην μὴ πρότερον τιθέναι τὸν ἑαυτοῦ νόμον πρὶν τὸν παλαιὸν τοῦτον ἔλυσεν γραψάμενος· νῦν δὲ μαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ καταλείπων

ὅτι παρανομεῖ τουτονὶ τὸν νόμον ὅμως ἐνομοθέτει, καὶ ταῦτα ἐτέρου κελεύοντος νόμου καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον εἶναι τῇ γραφῇ, ἐὰν ἐναντίος ᾦ τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις. ^[5]

28 “ χρῆ μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μάλιστα χρῆ τὰ τοιαῦθ' οὕτως περαίνειν καὶ τοῦτον τὸν τρόπον αἰρεῖσθαι νομοθετεῖν, καὶ τὸν μὴ ταύτῃ γε παρεσκευασμένον, ἀλλ' ὁμόσε χωροῦντα πρῶτος ἔγωγ' αὐτὸς ἔλοιμ' ἂν παρανόμων, ὅτι μὴ συνίδοι τὸ δέον. ἀλλ' οὐ Λεπτίνης τοιοῦτος. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· εἰ μὲν γὰρ ἀτέλειαν ὁ νόμος ἐκέλευεν εἶναι, ὁ δ' οὐ προσεῖχεν, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἢ λελυκέναι τὸν νόμον καὶ δεῖξαι μὴ καλῶς εἰρηκότα τάναντία νομοθετεῖν αὐτὸς ὥςτο χρῆναι, μαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ καταλείπει ὅτι παρανομεῖ. νῦν δὲ οὔτε νόμος ἦν ὁ κελεύων οὔθ' οὗτος δὴ που παρανομεῖ τοιαῦτα νομοθετῶν· οὐ μᾶλλον γε ἢ Σόλων ὁ παλαιός· ἀλλ' εἰ χρῆ τάληθές εἰπεῖν, ὁ τάναντία τοῖς φανεροῖς φρονῶν καὶ τὸ μὲν κοινῇ σῶζον τὴν πόλιν οὐ μὰ Δία σκοπῶν, ὁ δὲ πρὸς ὀλέθρου ταυτὴν καθειστήκει, πᾶσαν εἰσφέρων ὑπὲρ τούτου σπουδὴν, καὶ τῷ τοῖς λόγοις ἢ βούλεται δύνασθαι χρῆσθαι νῦν μὲν πρὸς τὸ δοκοῦν ἑαυτῷ μεμνημένος τῶν νόμων, νῦν δὲ τοὺς οὐκ ὄντας νόμους εἰς νόμους τιθεῖς· ὁποῖος αὐτὸς εἶ. ὥσθ' ὅταν ταῦτ', ὧ Δημόσθενες, λέγῃς, σαυτοῦ κατηγορεῖς, οὐ Λεπτίνου, εἴ γε ὁ μὲν οὐ νόμου δὴ τινος περὶ ἀτελείας κειμένου, ἀλλ' ἔθους χθὲς καὶ πρώην, ὧ Ζεῦ, εἰσκεκωμακότος τῇ πόλει τὸν ὑπὲρ τῆς πολιτείας τοῦτον εἰσήνεγκε νόμον, ὃν κάλλιστον καὶ δικαιοτάτον πάντες ἂν φαῖεν· σὺ δ' αὐτὸν ἐλέγχῃς ἐπιχειρῶν οὐ νόμῳ τοῦτο ποιεῖς, ἀλλὰ κενοῖς τισι λόγοις καὶ μύθοις παράγων, νόμων μὲν καὶ ἀληθείας καθάπαξ ἀποστατοῦσι, ψεύδους δὲ καὶ παρανομίας μεστοῖς, κἂν χρησμῶν οὐδὲν ἤττον τούτοις αὐτὸς ἰσχυρίζῃ. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ μάλιστα καταψεύδει Λεπτίνου, ὡς ἐν τῷ δυσμεναίνειν ἰδία τισὶν οὐ τῷ τῆς πόλεως προνοεῖσθαι, τεθεικότος τὸν νόμον· ἐπεὶ ὅτι γε τοῦτ' ἐστὶ καὶ οὐχ ὧν αὐτὸς ἔνεκα φάσκεαι ἐπὶ ταῦτα προήχθη δηλὸν ἐντεῦθεν· πρῶτον μὲν ὅτι πᾶς ὁτῶοῦν χαλεπαίνων κατ' αὐτοῦ μόνου χρῆται τοῖς λόγοις, καὶ τοῦτ' ἀντὶ πάντων ἐσπούδακεν, ὅπως βέλτιστον μὲν ἑαυτὸν διὰ πάντων, ἐκεῖνον δὲ παμμίαρον καὶ κάκιστον ἀνθρώπων ἀποφανεῖ, ἐλέγχων, ἐγκαλῶν, διαβάλλων, πᾶσιν οἷς ἔξεστι κατατρέχων, οὐ μέντοι μὰ Δία νομοθετῶν. ^[10]

29 οὐ γὰρ οἷόν τε ταῦθ' ὁμοῦ συνελθεῖν, νόμον καὶ τὸ γεγράφθαι· τὸ μὲν γὰρ ἔλεγχός ἐστι καὶ διαβολὴ πονηρίας καὶ τοῦ κακόν τινα εἶναι, ὁ δὲ κοινὴ τις πρὸς μὲν τὰ βέλτιστα προτροπὴ, τῶν δὲ χειρίστων ἀπαγωγὴ, ὡς τὰ μὲν φεύγειν, τὰ δ' αἰρεῖσθαι. πῶς οὖν ἤμελλε δὴ που Λεπτίνης ἀφείς οἷς ἐγκαλεῖν εἶχεν ἐπεξιέναι, τούτοις ὅπως ἔσσονται βέλτιστοι παραινεῖν, καὶ οὐς κακῶς πεπονθότας ἡδιστ' ἂν εἶδε, τούτων ὡς ἐταιροτάτων τε καὶ φιλτάτων ἀντιποιεῖσθαι; οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν. εἰ δ' ὁ μὲν ὅπως μηδεὶς ἀτελὴς εἴῃ τῶν πάντων θέμενος νόμον αἰτιώτατος ἄλγους τοῖς ἀτελείας κεκτημένοις κατέστη, σὺ δ' ἐντεῦθεν ῥᾶστα συλλογίζῃς τὸ μῖσος, ὥρα σοι καὶ περὶ πάντων ὡς εἰπεῖν τῶν νομοθετῶν ταῦτ' ἐψηφίσθαι, καὶ δίκην ἀπεχθείας καὶ τούτοις λαχεῖν, ὅτι σωφροσύνης πέρι καὶ δικαιοσύνης καὶ τῶν ἄλλων διεξιόντες οὐ πᾶσιν ἀπλῶς εἰσι δὴ που κεχαρισμένοι, ἀλλὰ τοῖς εὖ ἤκουσι τρόπων· ὡς τοὺς γε πονηροτάτους καὶ τάναντία τοῖς νενομισμένοις φρονούντας οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ὅπως ἀηδῶς ἔχουσι τούτοις. Ἐπειτα εἴ σέ τις, ὧ Δημόσθενες, ἔροιτο, τίνες ποθ' οὗτοι, οὓς δυσχεραίνων Λεπτίνης τὸν νόμον ἔγραψεν, οὐκ ἂν μοι δοκεῖς ἔχειν εἰπεῖν. ἀλλ' ὅτι μὲν εἰσὶ τινὲς ἀπλῶς οὕτως εἰρήκεας, τίνες δὲ οὗτοι λέγειν οὐκέτ' ἀξιοῖς· οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι Λεπτίνην ἐκ περιουσίας ἐλέγχῃν, ἀλλὰ τῷ μηδὲν τι περὶ αὐτῶν σαφὲς ἔχων εἰπεῖν, ἔπειτ' ἐκ περιουσίας αὐτὸς ἐληλέγχθαι βούλεσθαι. ^[30]

30 οὐ γὰρ ἂν, εἰ εἶχες ὀνομαστὶ τούτων μεμνησθαι, σιγᾶν ἠνέσχου, οὐδ' ἂν παρόντων ἐφείσω, ὁ καὶ μὴ παρόντων ὡς ἂν παρόντων εἰς τοὺς περὶ τούτων λόγους ἐμπίπτων· οὐ μόνον ὅτι πάντων μάλιστα τὰ τοιαῦτ' αὐτὸς ἐτοιμότατος εἶ, ἀλλ' ὅτι σοι καὶ τοῦτο πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν σὸν συνήρατ' ἂν οὐ μικρῶς. νῦν δ' οἷς ἀωνύμως προήνεγκας οὐ μόνον ἀπειθοῦντας ἅπαντας ἔχεις, ἀλλὰ καὶ δόξαν παρέχεις μηδ' ὅλως τούτους αὐτοὺς εἶναι, ἀλλ' ὑπὸ σοῦ συντεθεῖσθαι.

οὕτω διὰ μὲν τοῦ μεμνησθαι μόνον προστρίψασθαι δόξαν οὐ καλὴν ἐθέλων Λεπτίνῃ, διὰ δ' αὖ τοῦ μὴ πρὸς ὄνομα φάσκειν αὐτὸς τὸν ἔλεγχον φεύγων, ἔλαθες, ὦ Δημόσθενες, καὶ σαυτὸν ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγεις ἐλέγξας καὶ Λεπτίνην ὡς ἀληθῶς, ἀλλ' οὐχ ἡττώμενος πάθους εἰσῆχε τὸν νόμον. καὶ τὴν μὲν ἐκ Μιλήτου φασὶ Διοτίμαν, ἐπεὶ δέκα ἔτη ἀναβαλέσθαι τῇ πόλει δυνηθεῖσα τῆς νόσου οὐχ οἷα θ' ὑπῆρξε καὶ τὸ πᾶν ἐξειργάσθαι, οὐδὲ τοῦτ' εἰργάσθαι νομίσαι, οὐδὲ γενέσθαι τοῖς πράγμασιν ἐν καιρῷ, ὥστε διχόθεν αὐτὴν βεβοῆσθαι, ἔκ τε ὧν ἡδυνήθη τοσοῦτον ἔκ τε ὧν ὅπως οὐ τὸ πᾶν ἡδυνήθη, ἢ δ' ὥσπερ μηδὲν ἐπιδεδειγμένη οὕτω δυσχεραίνουσα ἦν· σὺ δὲ τοσοῦτον χρόνον νοσοῦσαν ἐξ ἀτελείας τὴν ἐνεγκαμένην ὁρῶν οὐτ' αὐτὸς ὦου δεῖν ταύτης ἀπαλλάξαι τῆς νόσου καὶ ταῖς τῶν λόγων ἐπωδαῖς ὡς εἰκὸς ὑπὲρ ταύτης κεχρῆσθαι, ῥάδιον ὄν παντὸς μᾶλλον, τὸν τε καλὸν κάγαθόν τουτονὶ Λεπτίνην κάλλιστα πάντων καὶ τῇ τῶν θεῶν τοῦτ' εἰργασμένον προνοίᾳ ἥδιστα ἂν, εἴπερ ἦν, εἰς τοὺς Σικελικοὺς ὥσας κρατῆρας, πανταχόθεν ἐπιχειρῶν τοῦτον ἐλαύνειν καὶ πᾶσιν οἷς ἔξεστι διαβάλλων, ὅπως τὸν μὲν, ὦ θεοὶ καὶ νόμοι, δοῦναι δίκην παρασκευάσης, ὡς δι' ὧν εἰσηγεῖται τοῖς πράγμασι δυσμενῆ· ἀτέλειαν δ' ὥσπερ τινὰ φυγάδα καὶ ὑπερόριον καταγαγεῖν αὐθις τῇ πόλει, προπίνων ἐντεῦθεν Κτησίππῳ τὸ ταύτης συμφέρον. ^[5]

31 Ἀλλὰ γὰρ τὸ προσγράψαι, φησὶ, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι, ἢ θανάτου τὸν τάναντία γεγραφότα τιμᾶσθαι, οὐ μόνον τυράννου δίκην τὸ ταῦτ' ἔχειν συνήθως ἐν τῷ τοῦ καιροῦ φιλοτιμῆσθαι καλοῦντι, ἀλλὰ καὶ τὸ κατ' ἐξουσίαν ἀνηρῆκει τῇ πόλει. εἰ μὲν οὖν καθάπαξ ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Λεπτίνης μεγαλοψυχίας ἀπείργει, ὡς μήτε τοὺς εὐεργέτας ἀντευποιεῖν οἷους τ' εἶναι μήθ' ὅλως τοὺς εὖ πάσχειν ἀξίους τοῖς γιγνομένοις δωρεῖσθαι, ἀγνωμοσύνης ἂν εἰκότως φέροιτο μέμψιν καὶ τοῦ μηδὲν τι τῶν δεόντων συμβεβουλευκέναι δύνασθαι, καὶ δεῖ τοῦδε τῷ νόμῳ νόμων ἐξούλης λαχεῖν. εἰ δὲ πλὴν ἀτελείας πάντων εἶναι λέγει κυρίους, καὶ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ καὶ συνοικίας καὶ ἀρχὰς καὶ γῆς πλέθρα καὶ πάντα τὰ τοιαῦθ' οἷς ἔξεστι νέμειν, ποῦ ταῦτ' ἐστὶν ἐγκαλεῖσθαι δίκαιος; ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ἰατρὸν ἡξίους κακίζειν, ὡς ἀσιτίαν παντελῆ τοῖς κάμνουσιν ἐπιτάττει, παρὰ τὸ μὴ συγχωρεῖν τοῖς βλάπτουσι χρῆσθαι ἢ καὶ γεωργὸς ἐδόκει σοι φαῦλος καὶ ταῖς ἀρούραις παντάπασι πολεμῶν ὁ τῶν λυμαινομένων ἐκκαθαίρων τὴν βλάστην. ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο λέγω, ὡς εἰ μὲν παρανόμων, ὦ Δημόσθενες, γράφει τὸν νόμον, τί περὶ τοῦ μέλλοντος δυσχεραίνεις; αὐτὸ γὰρ τοῦτο τὸ παρανομοῦντ' αὐτὸν εἶναι τὸ μηδὲ τὸ παράπαν εἶναι τοῦτόν ἐστι· μάταιον οὖν περὶ τοῦ μὴ νῦν ὄντος ὡς ἔτ' ἐσομένου φροντίζειν· εἰ δ' εὖ ἔχειν τοῦτον ὁμολογεῖς, καὶ τὸ μηκέτ' ἂν ἐξεῖναι λελῦσθαι τοῦτον οὐδὲν ἦττον προσωμολόγηκας· οὐ γὰρ δὴ νῦν μὲν φήσεις τοῦτον λυσιτελεῖν, ὕστερον δὲ οὐκέτι, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν διὰ τέλους εἶναι προσῆκεν, εἴ γε μέλλει ταῖς ἀληθείαις τὸ πρόσρημα σώζειν. ^[30]

32 Ἐκεῖνο δ' ἴσως ἔρεῖς, ὡς εἰ τῷ νόμῳ τὸ δίκαιον πρόσεστι, καὶ σύνοιδε Λεπτίνης βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς ἔχοντι, τοῦ χάριν καὶ τῆς εἰσέπειτ' ἀσφαλείας προσδεῖν τούτῳ νομίζει; οὐδεὶς γὰρ τῶν νομοθετῶν περὶ ὧν ἔθεσαν νόμων ταύτην ἔσχον τὴν γνώμην, οὐδ' ἐγγὺς, ἀλλ' ἀποχρῆν ὥονθ' αὐτοῖς, εἰ μετὰ τοῦ δικαίου πᾶσι προσφέροιντο. νῦν δ' οἷς αὐτὸς μόνος τὰ τοιαῦτα διανοεῖ ἔοικας οὐκ ἀγαθὴν περὶ τοῦ νόμου δόξαν κεκτῆσθαι. ὡς μὲν οὖν ὁ νόμος κάλλιστα καὶ δικαιοτάτα καὶ ἀσφαλέστατα πάντων ἔχων κοινοφελές ἐστίν ἀγαθόν, οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν ἔφην γέγονε δῆλον, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐδείξαθ' ὑμεῖς, τῷ τοιοῦτον εὐθὺς ὁρμῇ τιτι θεοφορήτῳ καὶ ὅλῳ καὶ παντὶ δεδέχθαι θυμῷ, ὡς καὶ τῆς συνήθους χειροτονίας καὶ ψήφου κοινῆς αὐτὸν ἀξιῶσαι. ὅτι δὲ οὐκ ἄπο λόγου καὶ τὸ τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν νόμοις μηδὲν μηδ' ὅτιοῦν προσγεγράφθαι, αὐτῷ δὲ μόνῳ τοῦτ' ἐκ περιουσίας ὑπάρξαι, οὐχ ὅπως εἴσεσθε σαφῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ φήσεται, εὖ οἶδα, μὴ χρῆναι ταῦτ' ἄλλως ἢ τοῦτον ἐσχηκέναι τὸν τρόπον, εἰ τὰς αἰτίας ἀμφοῖν λογιεῖσθε. εἰ γὰρ δὴ Σόλων μὲν καὶ Λυκοῦργος καὶ ὅστις ἕτερος

τῶν νομοθετῶν, οὐδεμιᾶς τινος ἐπικειμένης ἀνάγκης, ἀλλ' ἀπὸ δημοτικωτάτου τῆς γνώμης ἐπὶ τοὺς νόμους ἦκον καὶ τὰς κοινὰς εἰσηγήσεις, Λεπτίνης δ' ὑπ' ἀνάγκης καὶ τοῦ μηκέθ' οἷός τε εἶναι κινδυνεύουσιν ὅρᾳ ἐξ ἀτελείας τὴν πόλιν. καὶ οἱ μὲν οὐδένα τῶν πάντων δι' ὧν ἐνομοθέτουν ἐλύπουν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ γερῶν ἀπεστέρουν· ὁ δὲ πᾶν τοῦναντίον πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς τοὺς ταύτης διὰ τὸν νόμον ἐκπεπτωκότας ἐκπεπολεμωκῶς ἑαυτῷ· οὐτ' ἐκείνους ἐχρῆν, διὰ τὸ μηδὲ τῆνικαῦτα τοὺς ἀντιλέγοντας ἴσχειν, πρόνοιαν τοῦ μέλλοντος ἠντινοῦν πεποιῆσθαι· οὐκ οὐκ οὐδὲ πεποιήνται· οὐτε τούτῳ, διὰ τὸ πολλοὺς τινὰς τούτους κεκτῆσθαι, σεσιγῆσθαι τὸ μέλλον· οὐκ οὐκ οὐδὲ σεσίγηται· ἀλλ' ὥσπερ τις ἄριστος ἰατρός, οὐ νόσους ἀκούμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ φάρμακα ἅττα πρὸς τὸ μέλλον ἐπιδιδούς, καὶ προσέτι κελεύων μὴ δι' ὧν ἡ νόσος ἐπῆρει σιτίων, τούτων μὴδ' ὅπωςτιοῦν διὰ βίου μετέχειν ἐξεῖναι, ἐφ' ᾧ μὴ τῶν αὐτῶν καὶ αὐτὸν πεπειρᾶσθαι· ὥς δὲ καὶ Λεπτίνης γράψας μὴδένα εἶναι ἀτελεῖ, ὁ δὲ μὴδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι προσγράφει, τό τε νῦν εἶναι τό τ' εἰσαυθις εἶναι καθάπαξ ἀσφαλιζόμενος, καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως αἰεὶ προμηθεύμενος, τὰ δὲ καὶ τοὺς εἰς νέωτα παραπλησίους Δημοσθένει τὰ τοιαῦτ' ἐσομένους ἀνείργων. ^[10]

- 33 εἰκὸς γὰρ, εἰκὸς, μᾶλλον δὲ πᾶσα ἀνάγκη τὸν αἰεὶ χρόνον καὶ χρηστοὺς καὶ φαύλους ἐνεῖναι τῇ πόλει. εἰ δὲ καὶ τυραννίδος εἰς θέσιν νόμων ἐδέχθη Λεπτίνης; ἀλλ' οὐ περὶ τῷ νόμῳ μὰ τοὺς θεοὺς, ὥς ἂν τις φαίη, δεδιώς· ὁ γὰρ παρ' ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τῆς ὑμετέρας ψήφου παντὸς μᾶλλον ἐπὶ τῷ βέλτιστος εἶναι τὸ συγκεχωρηκὸς ἐσχηκὸς, τί παρὰ τοῦτο ὄφελος, ἂν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα ληρῇ; Οὕτως, ὧ Δημοσθένης, ἃ μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ σαυτοῦ λέγειν ἐδόκει, ταῦθ' ὑπὲρ Λεπτίνου λέγων ὥς κάλλισθ' εὐρέθης· καὶ οἷς τοῦτον αἰρήσειν ἤλπισας, τούτοις αὐτὸς καθάπαξ ἐάλως, καὶ ἀτελείας μὲν, ὑπὲρ ἧς πάντ' αὐτὸς καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν ὦν δεῖν, ταύτης οὐδὲν ἐξωλέστερον ὥπται· ὃν δ' εἰσενήνοχε νόμον Λεπτίνης, τούτου μὴδὲν ἀναγκαιότερον χρῆσθαι. ὥστε σοὶ καὶ χάριν ἂν εἰκότως ἔχοι Λεπτίνης οἷς ὅτι πλέον ἐντεῦθεν τοῦτον σεμνύνεις ἢ εἰ συνειρήκεις τὸ ἐξ ἀρχῆς. τότε μὲν γὰρ καὶ χαρίζεσθαι ἂν ἴσως ἐδόκει καὶ τις ἀφῆκε βέλος ἐξ ἀφανοῦς, νυνὶ δὲ ἀνύποπτος ἢ μαρτυρία, ὥς ἄρα τῶν βελτίστων καὶ λυσιτελεστάτων ἀνὴρ, τῷ καὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῷ ταῦτ' ἐψηφίσθαι. ^[30]